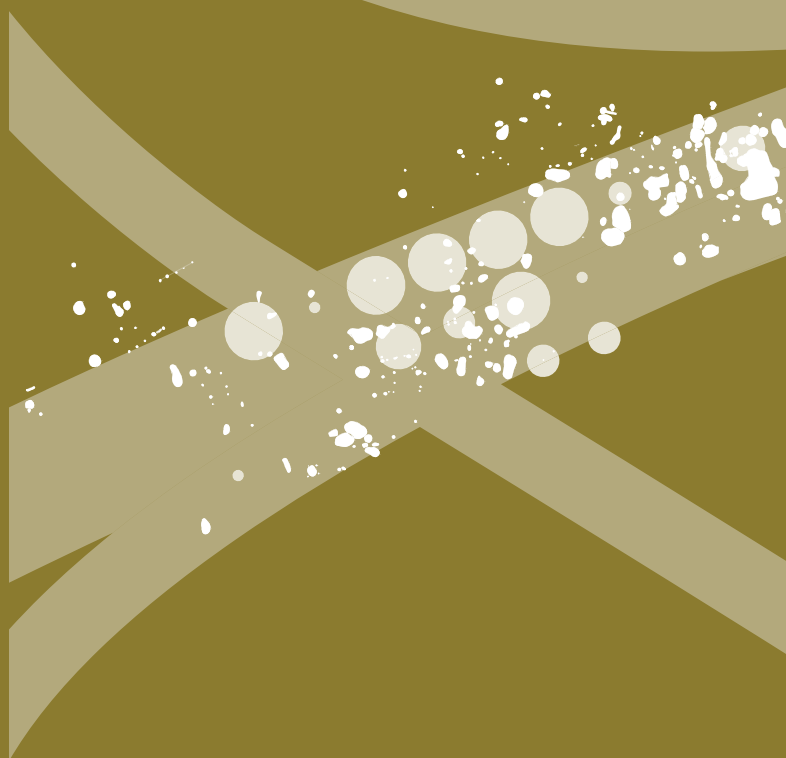


PTUJ- RIMSKA CESTA

Marija Lubšina Tušek, Iva Ciglar

56 Arheologija na avtocestah Slovenije



PTUJ - RIMSKA CESTA

Marija Lubšina Tušek, Iva Ciglar

⋮ Prispevki: Gojko Tica, Mateja Ravnik, Mateja Kovač



Uredniški odbor

- ∴ Bojan Djurić, glavni in odgovorni urednik
- ∴ Vanja Čelin, tehnična urednica
- ∴ Nives Zupančič, oblikovalka zbirke in likovna urednica
- ∴ Boris Vičič, član
- ∴ Biserka Ribnikar, članica

Izdajatelj

- ∴ Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
- ∴ Poljanska cesta 40, SI-1000 Ljubljana

Zanj

- ∴ Jernej Hudolin, generalni direktor

Avtorici

- ∴ Marija Lubšina Tušek
- ∴ Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije,
- ∴ Center za preventivno arheologijo
- ∴ Vičava 5, SI-2250 Ptuj
- ∴ marija.lubsina.tusek@zvks.si

- ∴ Iva Ciglar
- ∴ Tica Sistem, d.o.o.
- ∴ Planina 45, SI-6232 Planina
- ∴ iva.ciglar@gmail.com

Sodelavci

- ∴ Gojko Tica
- ∴ Tica Sistem, d.o.o.
- ∴ Planina 45, SI-6232 Planina
- ∴ ticag@siol.net

- ∴ Mateja Ravnik
- ∴ Tica Sistem, d.o.o.
- ∴ Planina 45, SI-6232 Planina
- ∴ mateja_ravnik@yahoo.com

- ∴ Mateja Kováč
- ∴ Bukovlje 63, SI-3206 Stranice
- ∴ mateja.kovac@gmail.com

Recenzentka

- ∴ Tina Žerjal
- ∴ Arhej, d. o. o.
- ∴ Drožanjska 23, SI-8290 Sevnica

Lektoriranje

- ∴ Nina Krajnc (slovenščina)
- ∴ Rachel Novšak (angleščina)

Prevod

- ∴ Maja Sužnik

Oblikovanje in prelom

- ∴ Vlasta Damjanovič, Andrejka Likar Kofol

Tehnična priprava publikacije

- ∴ Vanja Čelin, Nives Zupančič

Računalniška obdelava in priprava slik

- ∴ Danilo Cvetko, Mateja Ravnik

Terenske fotografije

- ∴ Jasmina Majcen, Duško Belić,
- ∴ Marija Lubšina Tušek, Drago Valoh

Terenske risbe

- ∴ Vesna Bandelj

Načrt najdišča

- ∴ Duško Belić, Danilo Cvetko, Mateja Ravnik

Geodetske izmere

- ∴ Merilo, d.o.o., Ptuj, Duško Belić

Restavriranje predmetov

- ∴ Saška Colnarič

Risanje in fotografiranje predmetov

- ∴ Nataša Grum

Spletna izdaja

Ljubljana, 2018

Vse edicije zbirke Arheologija na avtocestah Slovenije so brezplačne.

<http://www.zvks.si/sikategorija-publikacije/e-knjige>

Vse raziskave je omogočil DARS, d. d.

ISSN 2630-2055

Vsebina

1	Uvod	5
2	Lega najdišča in opis pokrajine	6
3	Arheološka podoba okolice	8
4	Izkopavanje	10
	4.1 Metoda dela	10
	4.2 Dokumentiranje	10
5	Opis najdišča	14
	5.1 Faza 1 – rimsko obdobje	14
	5.2 Faza 2 – recentno obdobje	28
6	Analize	29
	6.1 Analiza človeških ostankov <i>Mateja Kovač</i>	29
7	Sklep	31
8	Literatura	32
9	Katalog stratigrafskih enot	35
10	Katalog arheološkega gradiva	47

1 Uvod

Arheološko najdišče Rimska cesta (centroid: $x = 562869,1813$, $y = 141237,2056$, $z = 235,7926$) leži na območju arheološkega spomenika Ptuj–Rimska cesta Celeia–Poetovio, z evidenčno številko EŠD 6511 v Registru kulturne dediščine. Območje EŠD zavzema traso rimske ceste, ki od Stražgojnca in Šikol v skoraj ravni liniji poteka mimo Kidričevega na Hajdino in naprej proti Ptuj. Najdišče Rimska cesta je bilo znotraj območja EŠD zamejeno leta 2006 ob ekstenzivnem arheološkem pregledu na trasi bodoče avtoceste Slivnica–Draženci (Djurić 2006). Nadaljnje arheološke raziskave – ročni izkop testnih jarkov (sl. 4) – sicer niso mogle nedvoumno potrditi obstoja arheološkega najdišča, vendar pa je bilo zaradi že znanih odkritih rimskodobnih ostalin zahodne petovionske nekropole na vzhodnem in domnevne ustrine na severnem robu obravnavanega območja ter najdbe odlomka amfore pri ekstenzivnem pregledu znotraj uničenja ob gradnji avtocestne infrastrukture predpisano arheološko zaščitno izkopavanje (Djurić, Plestenjak, Masaryk 2006).

Arheološko zaščitno izkopavanje na površini 7000 m² je potekalo od 16. do 30. oktobra 2007 in nato etapno do sredine novembra 2007 (pogodbi DARS 891/06 in ZVKDS 1436-06/SAAS); arheološki nadzor pri zemeljsko-gradbenih posegih na tem območju pa do konca junija 2008 (pogodba DARS 995/2007). Arheološke raziskave na lokaciji Rimska cesta na odseku trase AC Slivnica–Draženci so se izvajale na zemljiščih s parcelnimi številkami 309/1, 309/33, 309/42, 309/44, 327/2, 332, 333/1, 333/2, 334, 335/1, 335/2, 336/1, 336/2, 339/2, 347, 348/1, 348/2, 349/1, 349/2, 350, 351/1, 352, 353, 354/1, 355, 356, 357, 358, 359/1, vse k. o. Hajdina, oziroma z novimi parcelnimi številkami 309/67 del, 309/68 del, 309/69 del, 309/70 del, 334/2 del, 335/3 del, 336/1 del, 336/2 del, 336/3 del, 339/2 del, 348/3 del, 348/4 del, 349/3 del, 349/4, 351/1 del, 352 del, 353 del, 354/1 del, 355/2 del, 356/2 del, 357/2 del, 358/2 del, 359/3 del, 984/3 del, 986/3, vse k. o. Hajdina.

Ker izvajalec arheoloških raziskav ZVKDS, OE Maribor, na lokaciji Rimska cesta na odseku trase AC Slivnica–Draženci zaradi obstoječe goste visoke in nizke gozdne vegetacije ni mogel zagotoviti končanja arheoloških izkopavanj do izteka pogodbenega roka z naročnikom DARS, d. d., Celje, to je

do 30. 6. 2007, in se za to ni čutil odgovornega (11. člen pogodbe), je o stanju na terenu pisno obvestil naročnika in mu podal predlog o sklenitvi aneksa k osnovni pogodbi z namenom podaljšanja roka izvedbe arheološkega zaščitnega izkopavanja (na osnovi 3. člena in v zvezi s prvo alinejo 14. člena pogodbe) na predmetnem najdišču ter se tudi zavezal, da bo pogodbeno storitev opravil odgovorno v skladu s finančno ovrednotenim delom na arheološkem najdišču takoj, ko bo teren dostopen, in v dogovoru z izvajalcem zemeljsko-gradbenih del tako, da arheološko delo ne bo oviralo gradbenega procesa izgradnje AC na imenovanem odseku (dopis ZVKDS OE Maribor, št. 2634/07-MLT z dne 19. 6. 2007).

Za arheološko raziskavo je bila s strani Ministrstva za kulturo Republike Slovenije pridobljena Odločba št. 62240-1111/2007/2, z dne 18. 6. 2007.

Arheološke raziskave je izvajal Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Maribor z Izpostavo Ptuj pod vodstvom Marije Lubšina Tušek, univ. dipl. arheologinje, višje konservatorke. V arheološki ekipi so sodelovali: univ. dipl. arheolog Andrej Magdič, arheološka dokumentaristka Vesna Bandelj, Nataša Svenšek, Duško Belič in delavci – študentje za ročne izkope s ptujskega območja.

Geodetske storitve je opravilo podjetje Merilo, d. o. o., Ptuj. Strojna zemeljska dela je opravil Srečko Vrbnjak, s. p., Ptuj.

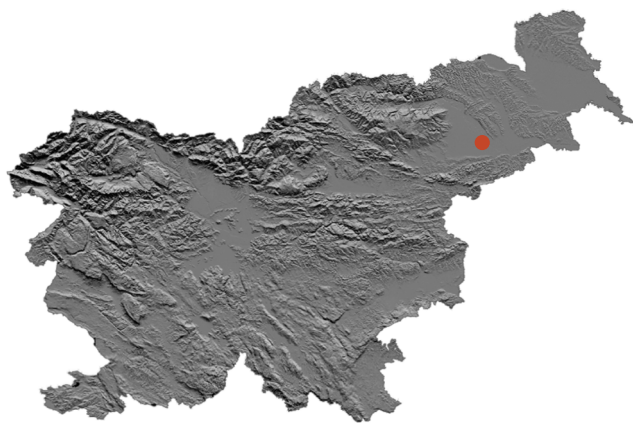
Na najdišču Rimska cesta je bilo tekom arheoloških raziskav odkritih več arheoloških struktur (Lubšina Tušek 2008b, 315–316). Odkriti so bili žgan rimski grob, ki ga lahko umestimo v 2. stoletje, grobiščni objekt v stojkasti tehniki, ki bi lahko nakazoval začetek zahodnega grobišča rimske Petovione, in jarek, ki je zamejeval južni rob istega grobišča. Na severozahodnem delu najdišča sta bila na razdalji 5,6 do 7,4 m odkrita vzporedna (obcestna) jarka, ki sta nakazovala potek glavne rimskodobne cestne vpadnice v Petoviono. Ostaline verjetno še rimskodobnega cestišča (določenega glede na linijo poteka, verjetno z dolgotrajno rabo in zaradi popravil prestavljenega), dokumentiranega pod številnimi mlajšimi nasutji bivše magistralne ceste Slovenska Bistrica–Ptuj, so se nakazovale tudi v preseku čez magistralno cesto v osrednjem vzhodnem delu najdišča (presek 9).

2 Lega najdišča in opis pokrajine

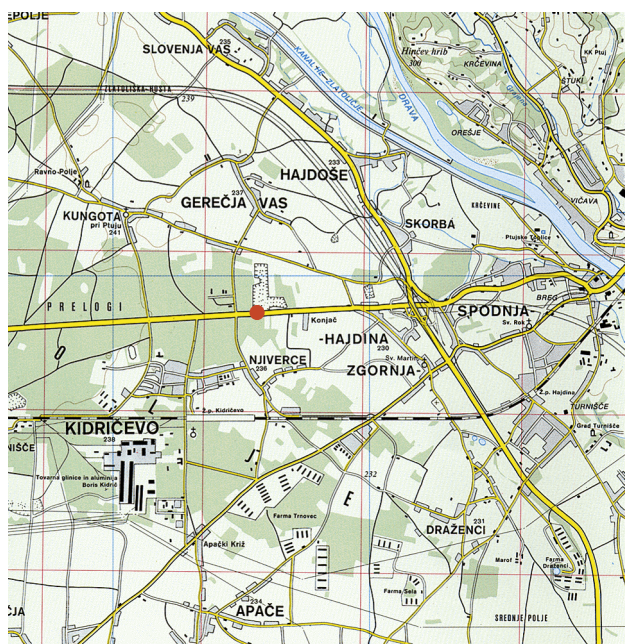
Najdišče Rimska cesta leži v severovzhodni Sloveniji, na odseku trase AC Slivnica–Draženci, na Zgornji Hajdini, severno in južno ob bivši magistralni cesti Slovenska Bistrica–Ptuj, in je na zahodni strani zamejeno s krajevno cesto Njiverce–Gerečja vas (sl. 1–5).

Zemljišča, na delu katerih se je izvajalo arheološko zaščitno izkopavanje pred izgradnjo AC Slivnica–Draženci, so bila nekoč kmetijske obdelovalne površine, ki jih je sčasoma preraščal gozd. Deloma pa so bile površine s strani lastnikov tudi načrtno pogozdene, predvsem po vzpostavitvi vojaške baze zahodno od obravnavane lokacije Rimska cesta. Severovzhodno se je širila velika gramoznica, na robovih zarasla z gozdno vegetacijo. Na skrajnem jugovzhodnem predelu so bile njivske površine, ki jih je od gozdnih površin ločevala poljska pot, speljana od magistralne ceste proti zgornjihajdinskemu polju Na Gjačah. Ledinsko ime Gjače, ki se na Dravskem polju pogosto pojavlja in označuje določene površine polja, domačini razumejo kot prostor z neravno, kotanjasto površino. Danes kotanj na površini večinoma ni več zaslediti, saj so bile bolj ali manj izravnane s procesi intenzivnega kmetijskega obdelovanja in tudi z nasipavanjem. Nekdanja kotanjasta površina se večinoma odraža v podpovršinski geološki osnovi, ki jo oblikujejo prodnati grebeni. Ti so rezultat aluvialnega odlaganja in premikanja v predholocenskih obdobjih na prostoru zgornjepleistocenske dravske terase. Drava je kot prepletajoča se reka ob višku glaciala in deglaciaciji naplavila ogromne količine proda, pri čemer je bilo prevladujoče nasipavanje v obliki vzdolžnih (longitudinalnih – glede na smer rečnega toka) prodnatih sipin. Na dnu teh sipin pa se je kasneje kot poplavni sediment (ne kot sediment rečnega toka) odlagal pesek (Verbič 2006a).

Glede na razmere v predgorju Vzhodnih Alp in tudi v predgorju Julijskih Alp se lahko geološki nastanek zgornjepleistocenske dravske terase, na kateri se nahaja tudi obravnavano arheološko najdišče, datira v obdobje 15.000–20.000 let pred sedanostjo (Verbič 2006b).



1 Geografski položaj najdišča Ptuj – Rimska cesta na DMR 100; ©GURS.



2 Lega najdišča na geografski karti, M 1:100 000; vir: Atlas Slovenije, ©Mladinska knjiga Založba, d. o. o.



3 Raziskani predel najdišča na trasi AC Slivnica–Draženci, M 1:10 000; podlaga TTN, lista I261800 in I261900A ter idejni projekt DARS; ©GURS, ©DARS.



5 Območje testnih jarkov intenzivnega pregleda na lokaciji Ptuj – Rimska cesta na vojaški karti iz leta 1784; M 1:50 000; vir: Rajšp, Serše 2001; georeferencirana.



4 Trasa AC in prikaz testnih jarkov intenzivnega pregleda na digitalnem ortofoto posnetku; M 1:10 000, lista I261862C in I261962C; ©GURS, ©DARS.

3 Arheološka podoba okolice

Območje dravskih obrežij in teras, kjer na eni od najstarejših teras na desnem bregu Drave leži tudi najdišče Rimska cesta, je bilo privlačno za poselitev v vseh arheoloških obdobjih (sl. 6). Najzgodnejša poselitev izvira s konca kamene in starejše bakrene dobe na levem dravskem obrežju na Grajskem griču, Vičavi in v Rabelčji vasi na Ptujju.

Ostaline sodijo v okvir alpskega faciesa lengyelske kulture oziroma v savsko skupino ter starejšo lasinjsko kulturo (Tomanič Jevremov 1985, 387–388; Tomanič Jevremov, Tomaž, Kavur 2006, 175–194). V ta čas sodijo posamične najdbe kamnitega orodja z območja današnjega desnega oziroma južnega brega reke Drave, z območij Zgornje in Spodnje Hajdine, Spodnjega Brega in sv. Roka ob Rogaški cesti ter Vidma pri Ptujju (Lubšina Tušek 1993, 38, 102, 107; tab. 3: 151, 152; t. 16: 5–6, 7–10). V čas starejše bakrene dobe, ko so se namesto velikih naselbin s konca mlajše kamene dobe kot posledica sprememb primarnih ekonomskih skupnosti v pokrajini pojavile razpršene posamične kmetije, sodijo ostaline manjših naselbin, odkrite v letu 2005 na zgornjihajdinski-draženski terasi na najdišču Srednica na odseku AC Slivnica–Draženci (Lubšina Tušek 2008a, 317) in na odseku HC Hajdina–Ptuj na najdišču Turnišče (Lubšina Tušek, Pergar 2005). V času bronaste dobe je bilo, kot kažejo novejšje arheološke najdbe, na trasi nove avtoceste Slivnica–Draženci in pri drugih posegih v okolje med leti 2001 in 2008 območje južnih dravskih, dražensko-hajdinskih teras intenzivno poseljeno (Radovanovič *et al.* 2009, 12–24). Nekaj sto metrov jugovzhodno od graščine Turnišče je bilo leta 1951 na območju Sodnice oz. Suhe veje odkrito grobišče, katerega najdbe kažejo na skrčene skeletne pokope pod gomilami. Na osnovi bronaste igle tipa Wetzleinsdorf z okrašeno diskasto glavico in predrtim vratom ter lončka z bradavičastim okrasom so bile najdbe v primerjavi s sočasnimi v gomilnem grobišču v Brezju pri Zrečah, drugod po Sloveniji in v srednjem Podonavju pripisane srednjepodonavski kulturi gomil srednje bronaste dobe (Dular 1999, 95, z navedeno starejšo literaturo). Naselbinske ostaline, odkrite ob Selski cesti (Lubšina Tušek 2007c, 173–175; Radovanovič *et al.* 2009, 22–23), ki so na osnovi primerjav lončenine iz drugih najdišč v vzhodni Sloveniji, predvsem najbližjih v Rabelčji vasi na Ptujju, v medrečju Save in Drave ter južne Panonije iz časa zgodnje

faze pozne bronaste dobe, Bd D po Müller Karpeju (Müller Karpe 1959), oziroma ki sodijo v sklop virovitiške kulturne skupine, najstarejše stopnje kulture žarnih grobišč v medrečju Save in Drave po K. Vinski Gasparini (Filipidis 2008, 96). Tudi v fizionomiji in legi v prostoru naselbina izkazuje precej podobnosti z naselbinami srednje in zgodnje pozne bronaste dobe v vzhodni Sloveniji, katerih značilnosti je orisala že Biba Teržan (Teržan 1999, 102).

V čas pozne bronaste dobe, ki jo označujejo nosilci kulture žarnih grobišč, sodi večja naselbina na Spodnji Hajdini, od leta 1906 pa je znano naselbini pripadajoče grobišče na Zgornji Hajdini (Teržan 1990, 347, 348, op. 83, 84, 87, 88). Temu obdobju so pripisani tudi naselbinski ostanki na najdišču Draženci – Suha veja na trasi HC Hajdina–Ptuj (Lubšina Tušek 2005, objekti 9, 11, 15, 20, 26). Naselbinski aglomerat iz mlajšega obdobja kulture žarnih grobišč in del planega grobišča (Ha B2/B3) sta bila v več etapah od sredine devetdesetih let 20. stoletja naprej raziskovana tudi ob Rogaški cesti na Ptujju (Lubšina Tušek 2010a, 292–296).



6 Arheološka karta najdišč v okolici: 1 Ptuj – Levi breg, 2 Ptuj – Desni breg, Rogaška cesta, 3 Spodnja Hajdina, 4 Zgornja Hajdina, 5 Jantarna in rimska cesta via Publica *Celeia–Poetovio*, Rimska cesta, 6 Del trase rimskega vodovoda med Framom in Ptujem, 7 Skorba, 8 Gerečja vas – Kaludra, 9 Zg. Hajdina – Gjače, 10 Zg. Hajdina – Za vrtom (Njiverce), 11 Zg. Hajdina – Štuki, 12 Zg. Hajdina – Srednica, 13 Draženci – Podelje, 14 Draženci, 15 Ptuj – Selska cesta, 16 HC Ptuj–Hajdina–Draženci, 17 Turnišče – Sodnice (Suha veja), 18 grad Turnišče, 19 Pobrežje, 20 PP Draženci, 21 Srednje polje; M 1 : 75 000; vir: <http://www.geopedia.si>.

Iz obdobja starejše železne dobe so poznane naselbinske najdbe z Rogaške ceste pri sv. Roku, tej dobi pa naj bi bili pripisani tudi dve veliki, že izravnani gomili na Zgornji Hajdini pri sv. Martinu (Teržan 1990, 347, op. 85, 86). Večja naselbina s pripadajočim izravnanim gomilnim grobiščem iz starejše železne dobe je bila odkrita na trasi AC Slivnica–Draženci v južnem delu Zgornje Hajdine, na najdišču Srednica (Lubšina Tušek 2008a, 317), kulturne plasti iz te dobe pa tudi na najdišču Srednje polje (Klasinc, Svenšek 2007), južno od perutninske farme v Dražencih in najdišča PP Draženci (Lubšina Tušek 2007b, 55–57).

V okviru halštatskega grobiščnega prostora na Srednici so svoje mrtve pokopavali tudi pripadniki vzhodnih Kelto, ki so okrog leta 300 pr. n. št. poselili Panonsko kotlino in jugovzhodnoalpski prostor vključno z območjem Ptuja in Hajdine (Lubšina Tušek, Kavur 2011, 31–50).

Območje je bilo v 1. stoletju pr. n. št. verjetno skrajni vzhodni del noriškega kraljestva. Bilo je tudi prostor živahne trgovine vzdolž reke Drave in v naselbini ob stari jantarni cesti, o čemer pričajo najdbe noriških srebrnikov, razmeroma številne posamične rimske republikanske novčne najdbe in zgodnja italska keramika na Spodnji Hajdini (Tomanič Jevremov 1985, 390).

Po priključitvi Noriškega kraljestva okrog leta 15 pr. n. št. in zasedbi Ilirika je območje Ptuja in Hajdine z več naselbinskimi jedri prišlo pod okrilje rimske države, in sicer pod upravo rimske province Panonije. Rimska naselbina Petoviona se je razvijala ob legijski trdnjavi iz bivališč vojaških družin, trgovcev, obrtnikov in preostalih staroselcev vzdolž itinerarske ceste *Celeia–Petoviona–(Sirmium–Mursa)–Savaria* na obeh straneh reke Drave. Po umiku stalne vojaške postojanke je v času cesarja Trajana postala kolonija *Colonia Ulpia Traiana Poetovio* in se razvila v srednje veliko rimsko provincialno civilno mesto, vplivno upravno, prometno, obrtniško ter trgovsko vozlišče in središče svoje regije (Horvat *et al.* 2003, 153–189). Njeno primestno zaledje izpričujejo številne najdbe zaselkov na zgornjihajdinskem polju, npr. na najdiščih Gjače, Za vrti/Njiverce, Štuki, Srednica, Pocolje in na več lokacijah na območju Dražencev (npr. Lubšina Tušek 2007a; 2007d; 2007e; 2007f; 2008b; 2008c; 2009a; 2009b), raziskanih med izgradnjo ptujske obvoznice (HC Hajdina–Ptuj) in nove avtoceste Slivnica–Draženci v letih 2004 do 2007 (Radovanovič *et al.* 2009, 30, 40). Na območju Dražencev, Pobrežja, Vidma pri Ptuj, Tržca in Lancove vasi je poleg naselbinskih ostalin in posameznih novčnih najdb znanih tudi več odsekov poteka rimskih cest in rimskih grobišč (ANSI 1975, 317, 328; Jevremov 1977, 279; Tušek 2004, 19–27; Lubšina Tušek 2004, 29–40).

Pred vstopom v zahodni del Petovione se je ob glavni cesti (*via publica*) raztezalo grobišče (Istenič 1999; 2000), katerega južni in najzahodnejši rob sta bila odkrita prav na obravnavanem najdišču Rimska cesta na trasi AC Slivnica–Draženci v letu 2007 (Lubšina Tušek 2008b, 315, 316).

Zahodni predel Petovione in v prvi fazi tudi legijski tabor na desnem bregu Drave je napajal akvadukt, ki je potekal od Zlatega studenca nad Framom na vzhodnem Pohorju in dalje po Dravskem polju do roba dravske terase med Zgornjo in Spodnjo Hajdino, kjer je bila arheološko ugotovljena ena od zadnjih točk njegove trase (ANSI 1975, 300, 324).

Iz zgodnjerednjeveškega obdobja so poleg naselbin in grobišč na Ptuj na levem dravskem obrežju znani slovanski grobišči iz 8. in 9. stoletja v Suhi veji jugovzhodno od graščine Turnišče in na Spodnji Hajdini. Značilni pridatki osebne noše iz nekaterih hajdinskih grobov pripadajo ketlaškemu in belobrdskemu kulturnemu krogu iz 10. in prve tretjine 11. stoletja (ANSI 1975, 325; Lubšina Tušek 2010b, 307–310).

Arheološke ostaline srednjeveške Hajdine so izpričane iz časa 13. in 14. stoletja, severno od cerkve sv. Martina na Zgornji Hajdini (Radovanovič *et al.* 2009, 51), ki se kot kraj z imenom *Chandin* omenja že leta 1164. Prvotno cerkev sv. Martina je nadomestila pred letom 1390 zgrajena gotška cerkev, podružnica hoške pražupnije pod okriljem oglejskega patriarhata, ki je od leta 1398 naprej delovala kot župna cerkev (KLS IV. 1980, 431). Hajdinski gospodje z dvorom na Spodnji Hajdini se omenjajo v letih 1137 in 1169 (KLS IV. 1980, 421). Kraja z imenom Spodnja in Zgornja Hajdina se omenjata od leta 1202 dalje (KLS IV. 1980, 431). Naselje Draženci se omenja leta 1237 (KLS IV. 1980, 391), blizu Lancove vasi, omenjene v letih 1265 in 1267, pa je stal lancovski dvor, ki so ga od 15. stoletja imeli različni najemniki: Holleggerji, Khiessli, Mosconi, Thurni itd. (KLS IV. 1980, 403). Naselje Pobrežje pri Vidmu se prvič omenja že leta 890, ko ga je kralj Arnulf podaril salzburški nadškofiji. Tu je stal tudi dvor, v 16. in 17. stoletju last Szekelyjev, Quallandrov in Thurnov, ki pa je že v 18. stoletju razpadel (KLS IV. 1980, 412). V 10. stoletje naj bi sodil nastanek Vidma pri Ptuj v posesti salzburške nadškofije (KLS IV. 1980, 428). Tržec, ki se omenja okrog leta 1300 z gradičem Travnik (Tranegg) in so ga od leta 1441 posedovali razni fevdniki in lastniki, je leta 1542 pripadal gospoščini Ormož (KLS IV. 1980, 426). Dvorec Turnišče z bogato gradbeno zgodovino in ohranjeno podobo iz 17. stoletja se prvotno omenja kot *Tuernes*, stolpast dvor in upravno središče draneške gospoščine, omenja pa se tudi leta 1441 kot zapuščina Friderika Ptujskega (Stopar 1990, 133–139).

4 Izkopavanje

4.1 Metoda dela

Na osnovi geodetske podlage DARS-a oziroma službe DDC, d. o. o. in Poročila o rezultatih arheološkega pregleda (Djurić, Plestenjak, Masaryk 2006b) je bila po odstranitvi gozdne vegetacije opravljena geodetska umestitev polj arheološke raziskave. Polje arheološke raziskave na južni strani obstoječe magistralne ceste Ptuj–Pragersko–Slovenska Bistrica smo označili kot sektor 1 (v dolžini 530 m in širini 10 m) in polje raziskave na severni strani ceste kot sektor 2 (v dolžini 170 m in širini 10 m). Arheološko delo v sektorjih se je izvajalo etapno, najprej na skrajnem vzhodnem delu sektorja 1, kjer je bila njivska površina. Na ostalem prostoru pa se je raziskava odvijala glede na intenzivnost odstranjevanja goste gozdne vegetacije in dostopnost terena (sl. 7).

Območje arheološkega dokumentiranja, ki je zajemalo prostor odstranitve obstoječega cestišča magistralne ceste Ptuj–Slovenska Bistrica, smo označili kot sektor 3. Dokumentiran je bil le presek čez obstoječo magistralno cesto s starejšimi nasutji in plastmi (P9, sl. 8, 24, 34).

V skladu s sklepom SAAS-a v Poročilu o rezultatih arheološkega pregleda (Djurić, Plestenjak, Masaryk 2006b) smo za odkop ornice oziroma gozdnega humusa (SE 001) uporabili stroj – bager s 180 cm široko in ravno odrezano žlico. Zemljino je odstranjeval od površine v globino po režnjih v



7 Pogled na najdišče pred izkopavanji, sektor 1, vzhodni del, pogled proti zahodu.

debelini do 5 ali največ 10 cm. Po vsakem odrezanem režnju smo natančno pregledovali tla v tlorisu zaradi takojšnje detekcije spremembe v sestavi stratigrafskih enot in pojava vkopanih struktur, prav tako pa je bila pregledana tudi odstranjena zemljina v režnju po izmetu iz bagrske žlice zaradi morebitne vsebnosti arheoloških artefaktov.

Če je bila opažena kakršna koli sprememba v strukturi plasti, če sta se pojavila sled vkopane strukture ali arheološki predmet, je bil bager zaustavljen. Po arheološkem ročnem izkopu in dokumentiranju se je strojni izkop nadaljeval.

Pred raziskavo je celotno površino sektorja 2 in dobri dve tretjini sektorja 1 prekrivala gozdna vegetacija, na vzhodni tretjini sektorja 1 pa so bile njivske površine. Zaradi teh okoliščin smo izvedbo arheoloških raziskav v dogovoru z investitorjem DARS, d. d., Celje in izvajalcem gradbenih del SCT Ljubljana izvajali v več etapah glede na dostopnost terena.

4.2 Dokumentiranje

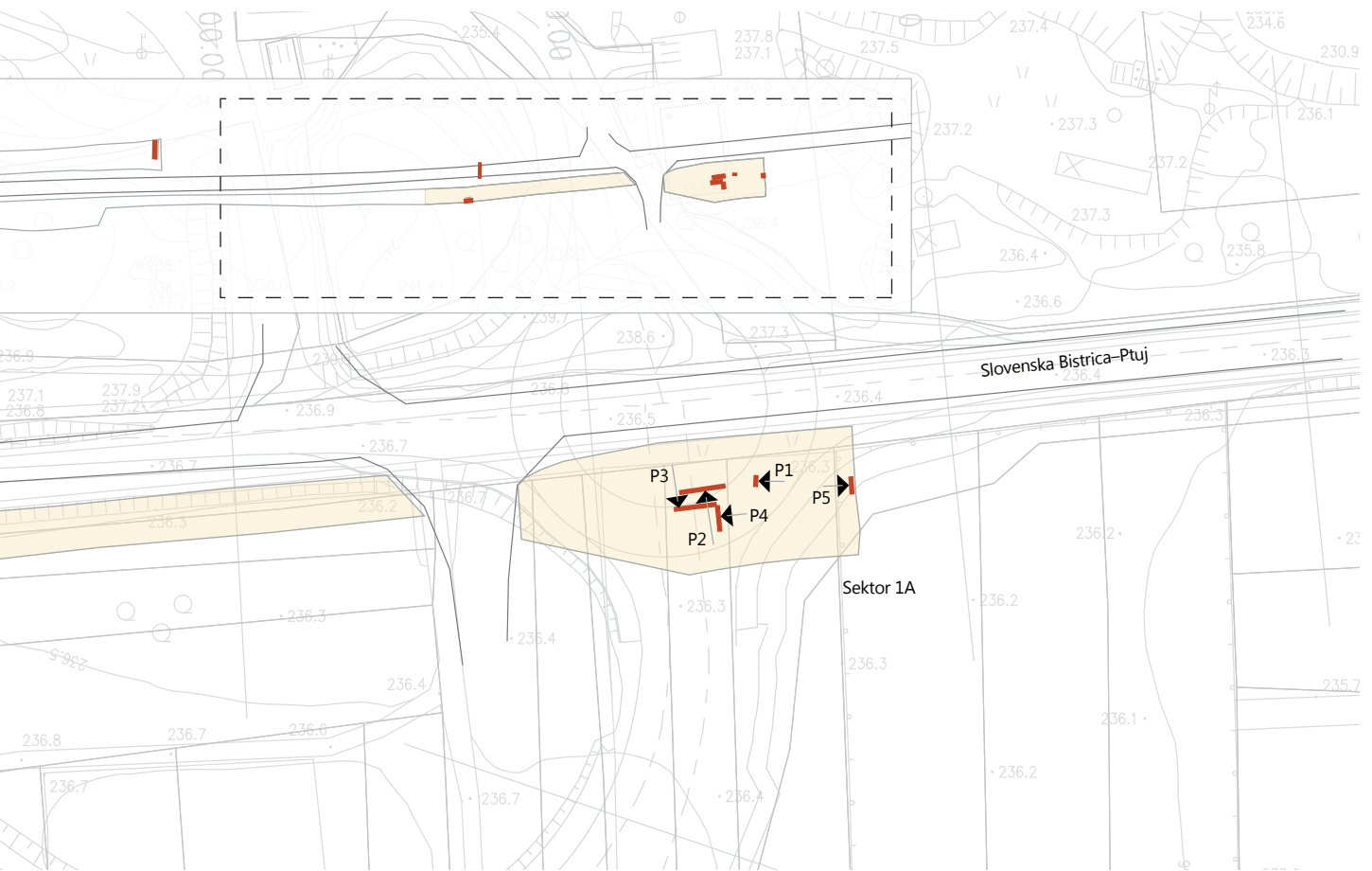
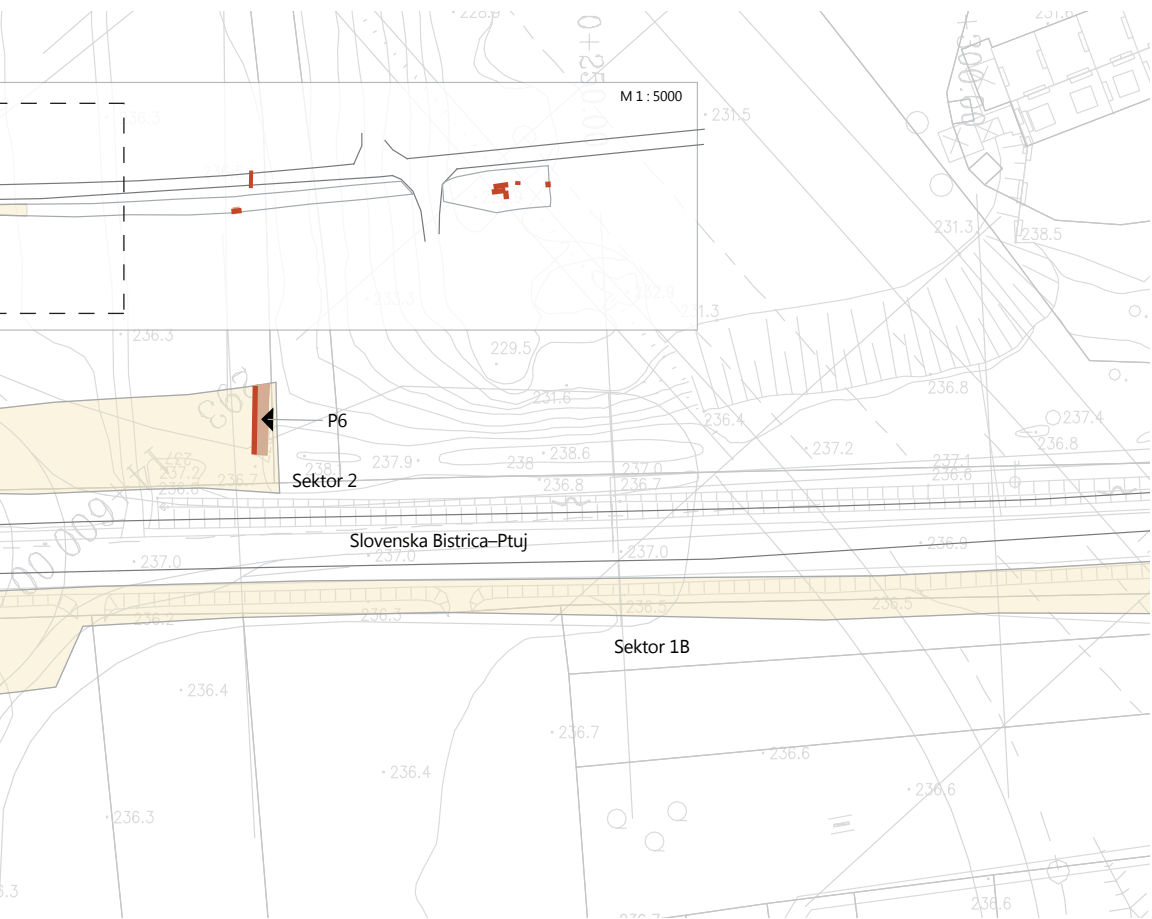
Vsako spremembo na površini zemlje, strukturo in obliko različnih plasti, arheološke strukture in najdbe smo dokumentirali ob samem odkritju, in sicer v obliki zapisov v dnevniku izkopavanj, v dokumentacijskih listih, fotografsko, z izrisom tlorisa v merilu 1:100 in detajlno 1:20, z izrisom preseka ali profila (pri vkopih različnih struktur in pri vzdolžnih zemeljskih profilih izkopišča) v merilu 1:20 ter z digitalnim geodetskim zapisom in izrisom (sl. 8).

Vsaka plast kot stratigrafska enota (SE) ali tudi kot struktura je dobila svojo številko, ki se pojavlja v opisu stratigrafskih enot, popisu najdb, popisu vzorcev, na ročnih terenskih risbah, na fotografijah in digitalnem računalniškem izrisu. Številčenje stratigrafskih enot je potekalo v vsakem sektorju posebej, pri čemer je bila osnovna stratifikacija plasti na najdišču označena od SE 001 naprej, arheološke stratigrafske enote pa so bile označene od SE 1 naprej.

Digitalno geodetsko snemanje se je opravljalo s totalno geodetsko postajo in računalniškim programom *Liscad* ter s sprotno obdelavo v programu *AutoCAD*. To je omogočalo takojšnje shranjevanje točk in prenos oblike arheološke strukture v prostoru preko teodolita na računalnik.

Vsaka najdba je bila sproti fotografirana – v tlorisu, profilu in končnem izkopu. Fotografiranje se je izvajalo s fotografskim aparatom z dia filmi in digitalno kamero.

Arheološke najdbe smo po dokumentiranju spravili v vrečke skupaj s kartoni, na katerih so navedene najdiščne okoliščine. Sledilo je čiščenje najdb, sortiranje po stratigrafskih enotah in shranjevanje v kartonskih škatlah.



5 Opis najdišča

Kot je pokazal arheološki izkop, je bila celotna površina najdišča močno poškodovana ali celo uničena, in sicer s kmetijsko obdelavo, pogozdovanjem in z razrastom gozdne vegetacije, eksploatacijo gramoza, vkopi različne komunalne infrastrukture (optični kablovod, vodovod, izgradnja magistralne ceste), s čiščenjem njenih obcestnih jarkov in z različnimi drugimi posegi – zasebnega, javnega ali vojaškega značaja. Arheološke ostaline, ki so bile odkrite in izkopane, so se ohranile le še kot vkopi v geološki osnovi.

Na podlagi stratifikacije najdišča in medsebojnih odnosov geoloških in kulturnih zemeljskih plasti ter drobnega gradiva v njih podajamo interpretacijo najdišča v dveh glavnih fazah (sl. 9, 10).

Geološka podlaga

Geološko podlago najdišča Rimska cesta tvorijo plasti proda, mešanega z rjavim meljem (SE 004), ki ga je reka Drava odložila v končnih stadijih pleistocena (sl. 11). Prostore med njimi je zapolnil rjavo rdečkast melj z redkejšimi prodniki (SE 003), kar je prav tako posledica aluvialnih procesov. Površina omenjene prodne osnove ni ravna, ampak se kaže v obliki bolj ali manj izraženih podolgovatih grebenov.

V sektorju 1 je bila prepoznana struga potoka, ki je v vrhnjem delu zapolnitve vsebovala odlomek ostenja rimske amfore. Vse kaže, da potok ni bil dejaven istočasno z obstojem grobišča, zato je struga pripisana geološki preteklosti (sl. 11).

5.1 Faza 1 – rimsko obdobje

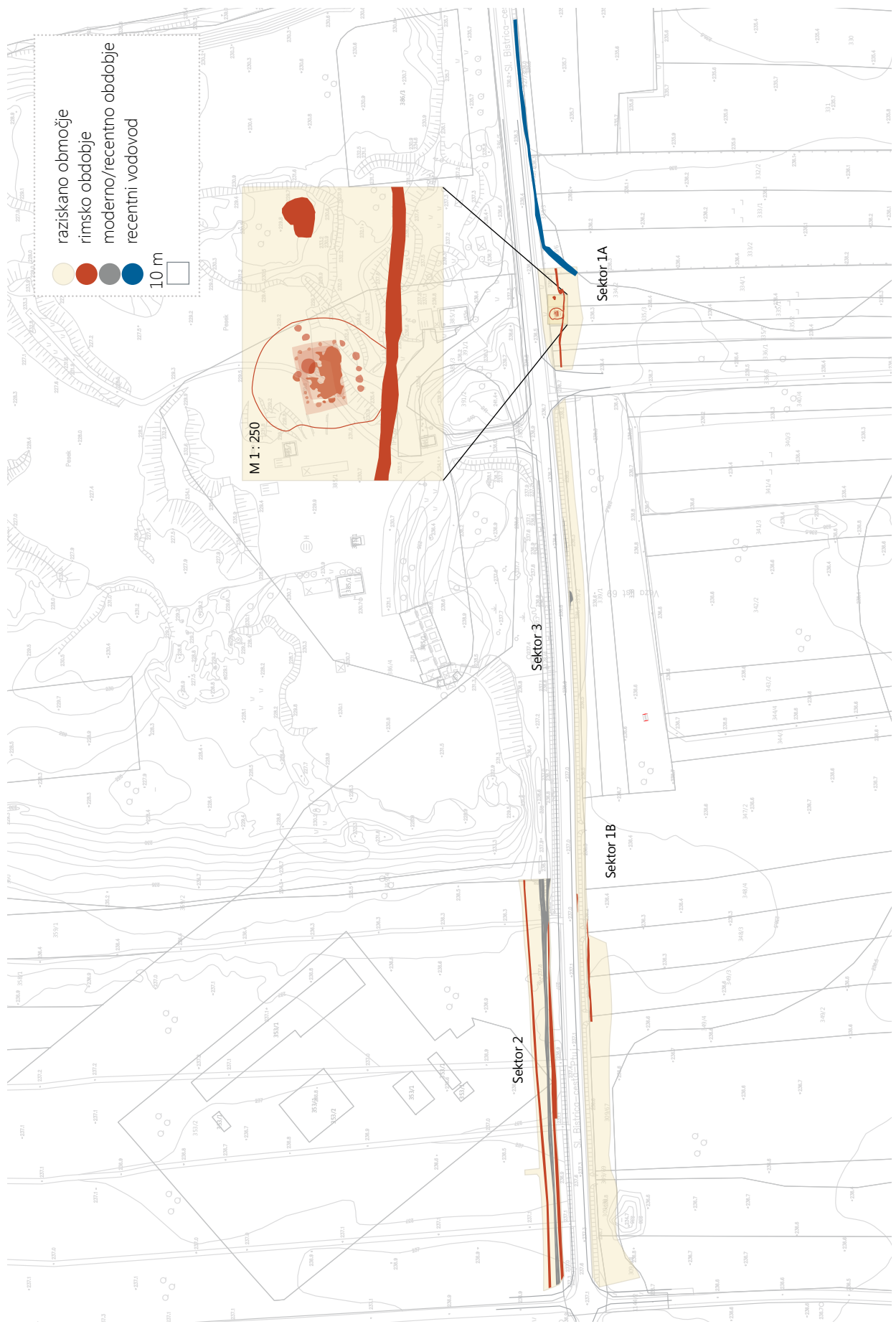
Prvo fazo najdišča predstavljajo ostaline, vezane na grobišni prostor (v sektorju 1), ter verjetno obcestni jarki rimske ceste Celeja–Petoviona (v sektorju 2). Materialno gradivo, predvsem odlomki lončenega posodja, okvirno datirajo grob in objekt v čas 2. stoletja (sl. 9, 10).

V sektorju 1 so bili pod ornico odkriti rimski žgan grob (grob 1, SE 1), ostanki manjšega lesenega objekta (objekt 1, SE 2), verjetno grobiščnega značaja, in dva jarka (SE 24 in SE 26), ki sta verjetno označevala južno mejo zahodnega grobišča Petovione (sl. 10b, 12, 19, 20).

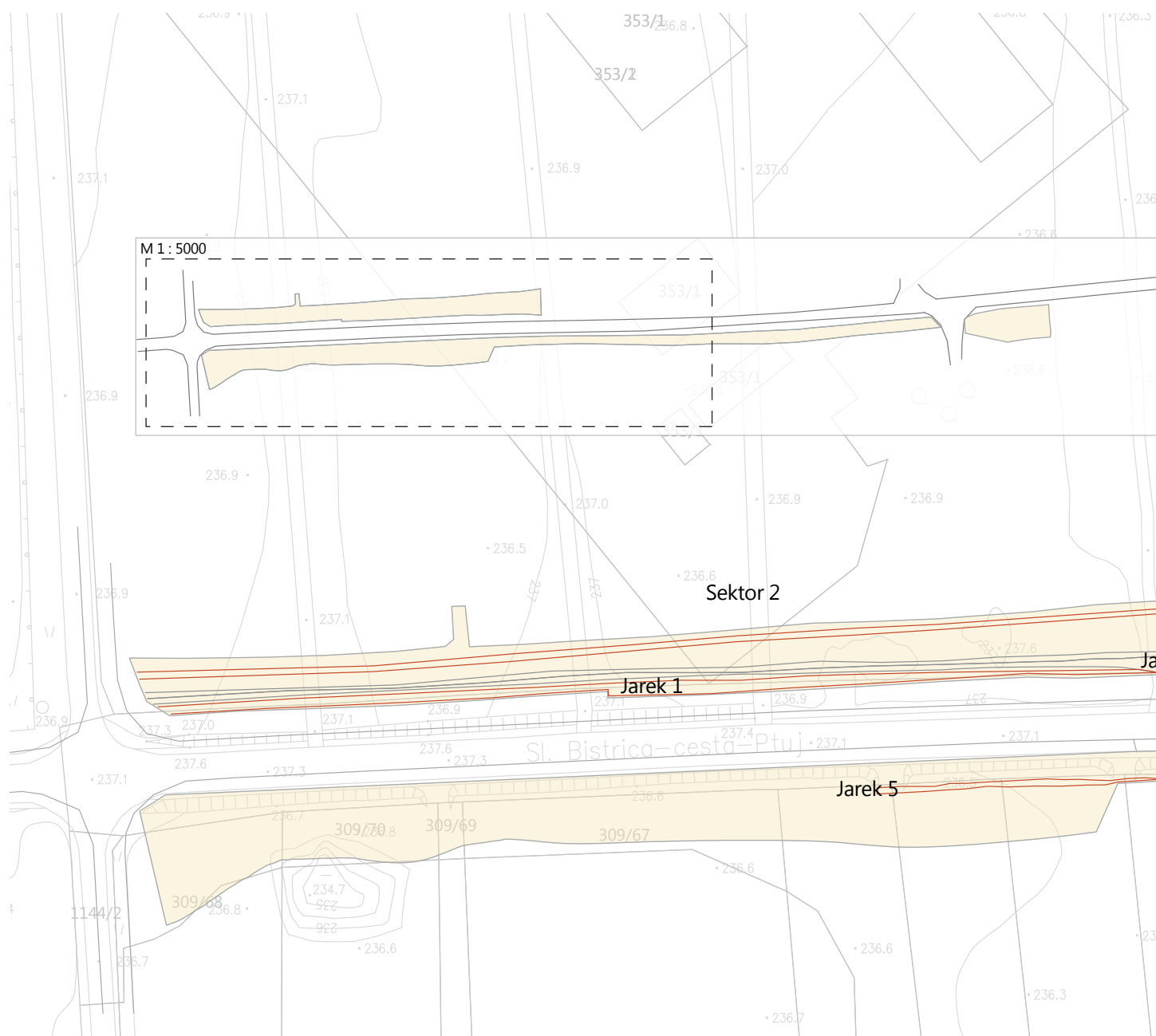
Grobna jama (SE 1; grob 1) ovalne oblike je bila zapolnjena z več zasutji ter je bila na vrhu razširjena, potem pa se je vkop zožil (sl. 13, 14). Sprva je bil zamejen zasip groba (SE 1/1), za katerega se je kasneje, ob praznjenju groba, pokazalo, da leži le na vzhodni polovici grobne jame. Verjetno ga je mogoče povezati tudi s kasnejšimi poškodbami vrha groba. Zasip je vseboval odlomke amfor (G10, G11), ki so bile verjetno na mestu ritualno razbite, med njimi pa je bilo mogoče eno restavrirati (G10), ter odlomke železnih in kovinskih žebeljčkov ter zakovic (G13–17). Zbir žebeljev (G15) je ležal na severovzhodnem vogalu zasutja. Pod zasutjem so v polnilu groba (SE 1/2) ležali odlomki treh krožnikov (G3–5) in sivega vrča (G9). Polnilo groba je zapolnjevalo ovalno poglobitev v grobni jami. V spodnjo polovico grobne jame je bila položena žganina (SE 1/5) z žganimi človeškimi kostmi, kjer se pojavljajo tudi večji kosi sežganih kosti (sl. 15). Delno nad njo je bil odložen sivkast melj (SE 1/4). Drobcni sežganih kosti se pojavljajo predvsem na severnem delu grobne jame, vendar posamezne odlomke kosti vsebujeta tudi zasutje in polnilo groba. Verjetno so večino žganine pridali v grobno jamo, preostale kosti pa so kasneje pobrali z grmade in so postale del polnila groba. Glede na velikost grobne jame bi grob lahko pripadal tudi grobovom tipa *bustum* (grmada je postavljena na kraju pokopa), vendar v grobni jami ni dokumentiranih ožganih sten. Na dnu groba smo našli tudi železne žebeljčke, ki so verjetno del



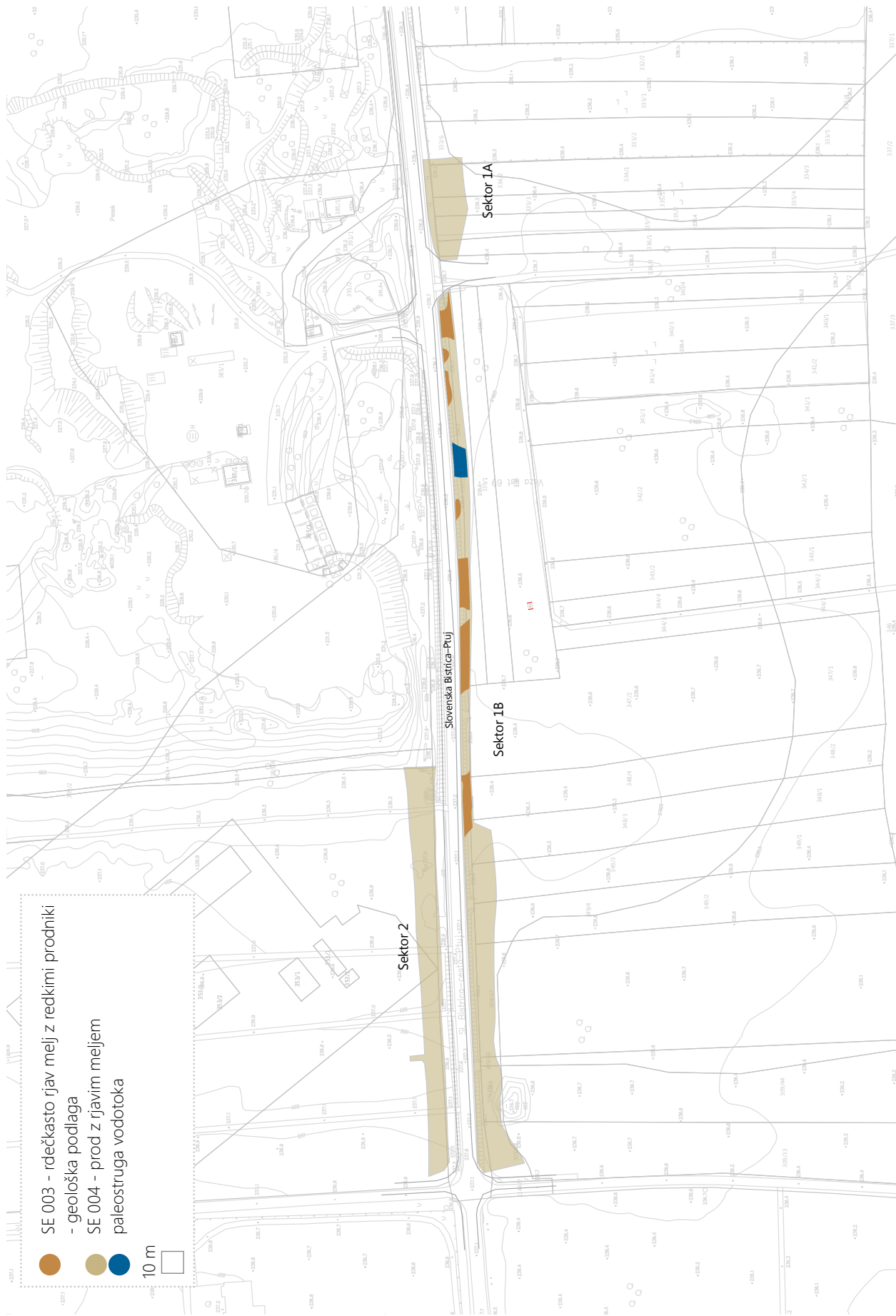
12 Pogled na objekt 1 s tlakom (v ospredju) in grob 1 med izkopavanjem, pogled proti severovzhodu.



9 Kompozitni tloris; M 1:2500.



10a Detajl kompozitnega tlorisa, sektor 1: objekt 1, grob 1 ter grobiščna jarka; M 1:1000, povečava M 1:100.



11 Geološka podoba najdišča; M 1:2500.



13 Grob 1, SE 1/1 z ritualno razbito amforo, pogled proti jugu.



14 Izpraznjen grob 1, pogled proti zahodu.



15 Ožgani kostni ostanki iz žganega groba 1.

zabožčka oziroma skrinjice ali/in del grobne konstrukcije iz lesa (krste) oziroma del grmade, ter gomolje nataljenega stekla, še razpoznavne dele stekleničke (balzamarija) (G12), odlomke sive čaše gubanke (G2), polomljen lonček tankih sten (G1) ter odlomke treh loncev, okrašenih z glavničanjem in metličanjem (G6–8). Podobno kot odlomki kosti so bili tudi železni in kovinski odlomki najdeni tako med žganino kot tudi v zasipu in polnilu groba.

Le 4,8 m zahodno od groba je bil v okrog šest metrov široki banjasti kotanji (SE 3) od 0,7 do 1,10 m pod površino izkopan rimskodobni objekt stojkaste gradnje, velik 3 × 2,5 m (SE 2; objekt 1). Na nivoju 1 je bila sprva opredeljena ruševinska plast (SE 2/1) s precejšnjo količino lesne žganine in rimske lončenine (G18–20) ter odlomkom železa (G22) (sl. 16). Amfora (G20) je bila verjetno ritualno razbita. Na severovzhodni strani je bil del plasti tudi rdeče ožgan (SE 2/2), kar dodatno kaže na to, da je objekt uničil požar. Ruševinska plast je bila del plasti uničenja (SE 2/6), ki je bila oglato zamejena znotraj poglobitve v kotanji SE 3. Že na tem nivoju se je v jugovzhodnem delu kazal del tlakovanja (SE 2/3), ki se je po odstranitvi uničenja razširil skoraj po celotni notranjosti objekta. V objektu so bila tla, velika 2,2 × 1,5 m, tlakovana s prodniki, na katerih smo našli več odlomkov verjetno ritualno razbite amfore (G21). Tlak ni bil enakomerno položen po celotnem prostoru. Kjer ga ni bilo, so se pod prodniki opazile večje koncentracije oglja, v katerih bi lahko prepoznali ostanke zogljenelih brun ali desk dolžine 30 cm in širine 8–12 cm. Po odstranitvi SE 2/6 so se ob objektu pokazale jame za stojke. Objekt smo na nivoju 2 opredelili znotraj dokumentiranih jam za stojke; velik je bil 2,4 × 1,9 m. Po dokumentiranju so bili ostanki tal objekta odstranjeni in pod njimi je bila dokumentirana še plast žganine (SE 2/4) ter utrditev oziroma izravnava za objekt (SE 2/5), ki se je kazala kot manjša poglobitev pod tlakom. Pod žganino, 1,05 m pod površino, smo našli slabo ohranjen rimski bronast novc (sl. 17).

Okoli objekta (85 cm od površine, pod SE 2/6) so bile razporejene jame za stojke, in sicer na severni, vzhodni ter zahodni strani po 4 manjše jame za stojke (SE 7–20, razen SE 15) (sl. 18). Na južni stranici jam za stojke ni bilo. Smo pa nivo višje (75 cm od površine) opredelili 7 jam za stojke, ki so precej večje od prej omenjenih in so razporejene predvsem na južni stranici (5 jam) ter po ena na vzhodni in severni stranici (SE 4–6, SE 21–23, SE 15). V kolikor gre za objekt mlajše uporabe, je le-ta odprt proti zahodni strani. Predvsem višje ležeče jame za stojke na južni stranici ležijo izven objekta oz. ga presekajo (npr. SE 15), preostale ležijo pod zgornjo ruševino objekta (SE 2/6) oziroma objekt presekajo. Stratigrafska situacija bi lahko nakazovala na vsaj dvo-, če



16 Objekt 1, nivo 1 (SE 2/1, SE 2/2, SE 2/6 ter del SE 2/3), v ozadju na južni stranici objekta jame za stojke SE 4–6, pogled proti jugozahodu.



17 Objekt 1, presek P2, pogled proti jugu.



18 Objekt 1, nivo 2 (SE 2/3 in SE 2/4) z označenimi jamami za stojke, pogled proti jugu.

ne celo trofazen objekt. Glede na slabo ohranjene deske pod SE 2/3 lahko sklepamo, da je bila prva faza objekta lesena in je bila v prvem požaru uničena. Kmalu zatem je bil objekt ponovno tlakovan, tokrat s prodniki. Jame za stojke nakazujejo neke vrste leseno konstrukcijo nad tlakovanim prostorom. Če vzamemo v obzir različne nivoje stojkaste gradnje, bi lahko predvidevali celo obnovev objekta po drugem požaru (tretja faza).

Vsekakor pa odlomki keramike na tlaku objekta 1 ter v zapisu groba 1 nakazujejo na izvajanje različnih pogrebni obredov na grobiščnem prostoru.

Jarka SE 24 in SE 26, ki sta bila dokumentirana na globini 25 cm pod površino, sta bila opredeljena kot grobiščna jarka, ki na južni strani zamejujeta prostor grobišča (sl. 19). Potekala sta v smeri severovzhod–jugozahod, vendar se nista stikala, ampak se je jarek SE 24 pri jami SE 25 očitno zalomil in se je kot jarek SE 26 nadaljeval v podobni smeri proti vzhodu izven izkopnega polja (sl. 20). Jarek SE 24 je kot SE 27 dokumentiran tudi v zahodnem preseku izkopnega polja sektorja 1. Skupna dolžina odkritega jarka je znašala 46,70 m, v povprečju pa je bil širok 80 cm. V jarku oziroma jarkih je bilo malo materiala, pri čemer je bil ves rimskodoben, izpovednejša sta bila le odlomek lonca (G23)



19 Grobiščna jarka SE 24 = SE 27, pogled proti vzhodu.

in ostenje amfore (G25). Jarek SE 24 kotanjo SE 3 preseka na skrajnem južnem delu.

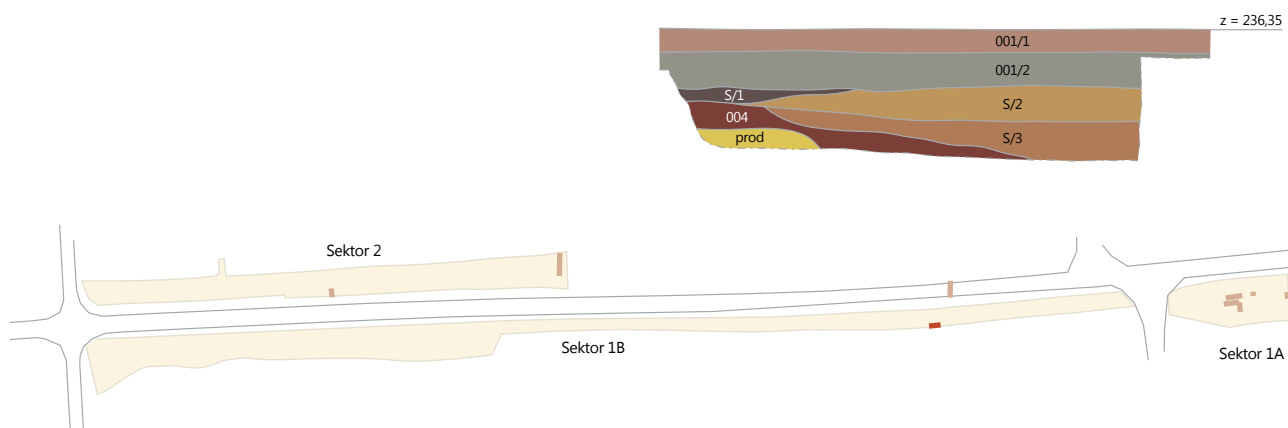
Zahodneje od objekta 1, na območju gozdne površine v sektorju 1, arheoloških struktur niti najdb drobnega gradiva ni bilo zaslediti, izgubila pa se je tudi sled mejnega grobiščnega jarka (presekala sta ga izkop manjše recentne deponije odpadkov in poljska pot). Dokumentirali smo le širšo rjavo meljasto peščeno plast, katere poglobitev je pokazala, da gre za paleostrugo manjšega vodotoka (sl. 21).

V severnem delu najdišča (sektor 2) sta bila pod plastjo gozdnega humusa odkrita dva vzporedna jarka (jarek 4 in jarek 1) (sl. 22). Širina jarkov je bila od 0,55 do 1,14 m, razdalja med njima pa od 4,6 do 8,9 m. V severnem jarku (jarek 4) smo našli nekaj odlomkov rimske in odlomek prazgodovinske keramike, oba tipološko nedoločljiva. Možno je, da gre za ostanke obcestnih jarkov rimske ceste Celeja–Petoviona, čeprav cestnega nasutja ni bilo več mogoče ugotoviti, kar pa gre pripisati močnim destrukcijam zemljišča (vzdolžni vzporedni prekopi za različne infrastrukturne vode, gozdna vegetacija, ki je bila večkrat odstranjena, destrukcija ob širitvi gramoznice na vzhodnem predelu itd.).



20 Grobiščna jarka SE 26 in SE 24 z jamo SE 25 v sredini, pogled proti vzhodu.

- SE 001/1 - zmlato drevje, štori in veje, premešano z rahlo rjavo zemljo
- SE 001/2 - temno siv zemljen melj, gozdni humus
- SE S/1 - temno sivo rjava zemljena plast humusa
- SE S/2 - svetlo rjavo meljasto ilovnato zasutje z drobnimi prodniki
- SE S/3 - plast rjavega ilovnatega melja z redkimi prodniki
- SE 004 - plast temno rjavega meljastega peska - geološka podlaga
- prod - belo siv izpran prod



21 Presek P10 čez paleostrugo v sektorju 1, pogled proti jugu; M 1:50.



22 Jarki 1–4 v sektorju 2; jarka 1 in 4 sta na skrajnem desnem in levem robu izkopnega polja, pogled proti vzhodu.

5.1.1 Analiza arheološkega gradiva

Grob 1

Keramični inventar:

namizno posodje: čaša (G1), čaša gubanka (G2), krožnika (G3, G4), pladenj (G5);

kuhinjsko posodje: lonec, okrašen z metličanjem (G6), in lonca, okrašena z glavničanjem (G7, G8);

ostalo posodje: večji vrč za vodo (G9), amfori (G10, G11).

Stekleni inventar:

posodica iz svetlo zelenega stekla (G12).

Železni in kovinski inventar:

predmet – pločevina z zakovicami (G13), zakrivljeni žeblički s široko kapico (G14), žeblički s široko kapico (G15, G16, G17).

Objekt 1

Keramični inventar:

kuhinjsko posodje: lonec (G18), lonec, okrašen z metličanjem (G19);

ostalo posodje: amfori (G20, G21).

Železni inventar:

predmet (G22).

Jarka in plast

Jarek (SE 27): kuhinjski lonec (G23).

Jarek (SE 26): amfora (G25).

Plast (SE 002): kuhinjski lonec (G24).

5.1.2 Analogije

Gojko Tica

Gradivo iz groba 1

Odlomek čaše gubanke (G2) je premalo ohranjen, da bi bilo mogoče čašo natančneje tipološko uvrstiti. Najstarejše čaše gubanke sodijo v drugo polovico 1. stoletja (Istenič 2000, t. 82: 2; Plesničar Gec 1977, 49), najštevilnejše so s prehoda 1. v 2. stoletje (Istenič 1999, 118; Istenič 2000, t. 132: 9; Plesničar Gec 1977, 49), pojavljajo pa se lahko še od druge polovice 2. stoletja dalje (Istenič 1999, 118; Istenič 2000, t. 124: 1; Krajšek, Stergar 2008, 250; Plesničar Gec 1977, 49). V nasprotju z Dolenjsko, emonskim in celjskim področjem, kjer so čaše gubanke redke ali pa jih sploh ni, so na ptujskem območju številne. Dokazano je, da so jih na Ptujju od konca 1. do 3. stoletja tudi izdelovali (Istenič, Tomanič Jevremov 2004, 320, 321, sl. 9; t. 6: 26–30; Strmčnik Gulič 1993, t. 6; Tomanič Jevremov 2004, 36, kat. 70). Odlomek ustja z delom ostenja (G1) je pripadal posodici t. i. keramike tankih sten. Verjetno je šlo za čašo z navzven izvihanim ustjem in ravnim ostenjem, toda glede na ohranjenost odlomka takšna uvrstitev ni zanesljiva.

Krožniki iz fino zrnate lončarske mase sodijo med namizno posodje, uporabljali pa so jih tudi kot pekače. Primerke iz groba 1 (G3–5) lahko uvrstimo med krožnike, ki jih je Isteničeva uvrstila v svojo skupino K 1 in za katere so značilne navzven nagnjene, ravne ali rahlo izbočene stene in enostavno ustje (Istenič 1999, 118). Tovrstnim krožnikom lahko najdemo primerjave med gradivom iz 1. pa vse do 4. stoletja na praktično vseh rimskih najdiščih.¹

Amfora (G11) sodi med amfore tipa Dressel 2–4, ki v zgodnjem cesarstvu predstavljajo najpomembnejše amfore za transport vina po celem Sredozemlju. Po vzorih iz egejskega prostora so jih izdelovali na številnih območjih, najbolj znane so iz Egeje, Kampanije, Lacija in Etrurije v Italiji, Katalonije in Betike v Španiji, iz južne in srednje Francije, kot kaže tudi iz severne Italije in Istre. Glavni produkcijski center je bila pokrajina Kampanija, na podlagi žigov pa predvidevajo peči tudi v Trstu (e-vir ADS). Na produkcijo je vsekakor

1 Naj navedemo le nekaj primerkov iz Ptujja in bližnjih najdišč: Flavija Solva (Fuchs 1980, t. A6: 2), Gleisdorf (Artner 1994a, t. 23: Grab 41: 5; t. 51: Grab W7: 2; t. 52: Grab W8: 5), Ptuj (npr. Istenič 1999, 118; Janežič 2008, 33; Kujundžić 1982, t. 3: 4, 6; t. 4: 16, 17; t. 7: 16; t. 8: 4, 14–16 itd.; Predan et al. 2013, t. 1: 3; t. 2: 1; t. 7: 6 itd.; Strmčnik Gulič 1993, t. 3: 5–18; Tušek 1993, t. 11: 1, 2; t. 25: 5, 6; Tušek 2001, t. 3: 7; Vomer Gojkovič 1996, t. 1: 1, 9, 10; t. 2: 12; t. 13: 7; Vomer Gojkovič 1993, t. 6: 5; Žižek 2001, t. 6: 6, 7; t. 12: 1), Slovenska Bistrica (Pahič 1978, t. 1: 19, 21; t. 2: 13; t. 4: 4–6, 23–26), Formin (Mikl Curk 1975, Y 184: 5; Y 186: 3) in Stari trg (Djura Jelenko 2004, t. 8: 69; t. 10: 83; t. 14: 116; t. 22: 17 itd.; Strmčnik Gulič 1981, t. 4: 8; t. 11: 1; t. 13: 2).

vplival izbruh Vezuva, ki je uničil vinograde na območju Pompejev in Sorenta ter otežil trgovske povezave zaradi poškodovanih cest, vendar se produkcija nadaljuje, saj jih v tirenski srednji Italiji izdelujejo vsaj do konca 2. in začetka 3. stoletja (Freed 1989 na e-vir ADS). Pojavljati se začnejo od srede oz. konca 1. stoletja pr. n. št. ter so v uporabi do začetka 3. stoletja, z viškom proizvodnje, vsaj z vidika izvoza, konec 1. stoletja (Caravale, Toffoletti 1997, 107; Istenič 1999, 147; Moore 1995, 91; Vidrih Perko 2006, 103; e-vir ADS). V Emoni je najstarejša datirana s Tiberijevim novcem, v Panoniji severno od Drave se pojavljajo od Flavijcev dalje (Bezeczky 1994, 17), iz zahodnih nekropol na Ptuju je najstarejša iz groba 333, iz časa od Domicijana do začetka 2. stoletja (Istenič 1999, 148).

Metličenje, glavničenje, kaneliranje ali vrezovanje v različnih kombinacijah se pogosto pojavlja na rimski kuhinjski lončenini (**G6–8**). Okrase na tovrstni lončenini iz južnega dela Pohorja je obdelal Stanko Pahič. Nekaj odlomkov je podobno okrašenih kot naši primerki, okras na tej lokalni grobi kuhinjski lončenini pa je zelo ohlapno uvrstil v čas med 2. in 4. stoletjem (Pahič 1979, 407, t. 3: 3; t. 5: 2, 4, 5; t. 6: 1, 3; t. 8: 1), čeravno se lahko pojavlja že precej prej, kar kažejo npr. nekateri primerki iz Flavije Solve, ki so že iz srednje avgustejskega obdobja (Hinker 2006, 52).

Odlomek steklene posodice (**G12**) je premalo ohranjen, da bi se ga lahko tipološko uvrstilo. Toda glede na velikost in obliko je odlomek ali del posodice za olja in dišave ali balzamarij (Lazar 2003, sl. 49, 50, 51).

Žeblički oziroma zakovice s široko kapico (**G14, G17**) so bili morda del obuvala, kajti podobne žebličke so uporabljali za izdelavo rimskih vojaških škornjev (Radman Livaja 2004, kat. 385; Sumner 2011, sl. 137–139). Večji žeblički (**G15**), žebli (**G16**) in del železne pločevine z zakovicami (**G13**) kažejo na nekaj lesenega ob pokojniku, mogoče na zabojček. Del žabljev je bil verjetno uporabljen pri grobni konstrukciji ali pri gradnji grmade (Novšak 2010, 66; predvsem tisti daljših dimenzij – na najdišču Križišče npr. dolžine 70 mm). Žebli in zakovice so se v grobu pojavljali tako v zasutju in zasipu kot tudi na dnu groba ob žganini. Verjetno so bili delno pobrani z grmade in položeni v grobno jamo oz. so bili sežgani skupaj s pokojnikovimi pridatki na grmadi v grobu, delno pa so ob čiščenju grmade postali del polnila. So različnih oblik, vendar tudi različnega materiala – železni in kovinski². Skupno število vseh odlomkov železa in kovine je 332, od tega 142 glavic žabljev. Kovinski žebli so vsi večji, pravokotnega preseka in

imajo votel trn ter ravno glavico (le ena zakovica je morda iz kovine s trikotno glavico), predstavljajo pa 31,1 % vseh odlomkov. Žablje z votlimi trni so našli tudi v grobu 403 na severno emonskem grobišču (Plesničar Gec 1972, t. 109/17, 18) ter v grobu 303 na zahodni ptujski nekropoli (Istenič 2000, t. 62/1). Vsi tipi so se pojavljali tako pri vrhu kot pri dnu groba, vendar smo ob analizi ugotovili, da je velik odstotek žabljev iz kovine, ki imajo pravokoten presek in so votli (**G15, G16**), pritrjenih na ožgane kosti (47,6 %), kar bi morda lahko kazalo, da so bili zažgani skupaj s pokojnikom, verjetno kot del prdatka (skrinjica?). Večina žabljev s pritrjenimi odlomki kosti je z dna grobne jame. Zakovice (**G14**) so skoraj vse zakriviljene, medtem ko so v **G17** večinoma ukriviljene le zakovice s trikotno glavico. Večina žabljev iz kovine je ravnih (le 3 žebli so zviti). V grobu 1 imamo tako opravka z najmanj petimi različnimi vrstami žabljev oz. zakovic – manjše zakovice, železni in kovinski žebli, zakovice s trikotno glavico ter manjši žeblički. Večja količina žabljev v grobu bi lahko nakazovala tudi na neko leseno konstrukcijo groba, ki se ni ohranila. V grobu 1 je bilo skupaj najdenih 332 odlomkov železnih in kovinskih predmetov. 48 železnih zakovic (**G14** in **G17**), 15 odlomkov kovinskih žabljev (**G15**), 19 odlomkov železnih žabljev ter 10 odlomkov iz kovine (**G16**). Poleg tega smo v plasti SE 1/4 ali/in v SE 1/5 našli tudi 241 odlomkov železnih in kovinskih zakovic in žabljev, ki zaradi slabe ohranjenosti niso izrisani.

Če upoštevamo podatek, da se amfore Dressel 2–4 pogosteje uporabljajo konec 1. stoletja ter da je vrh proizvodnje čas gubank v prehodu 1. v 2. stoletje, potem bi lahko grob 1 postavili v čas od druge polovice 1. do druge polovice 2. stoletja, ožje pa konec 1., začetek 2. stoletja.

Gradivo iz objekta 1

V objektu je bil v plasti tik pod žganino (SE 2/5) najden novc, kovan v obdobju Marka Avrelija (161–169) ali Komoda (161–192)³.

Odlomek amfore (**G21**) je pripadal amfori tipa Dressel 6B. Gre za tip, ki se je proizvajal v Istri in mogoče tudi v severni Italiji (Bezeczky 1998, 5; Istenič 1999, 147). Najstarejše so iz časa sredine 1. stoletja pr. n. št., v hadrijanskem obdobju pa je njihov uvoz močno upadel (Bezeczky 1994, 104; 1998, 5, 10; Istenič 147; Vidrih Perko 2006, 102). Na zahodnih petovijških grobiščih jih najdemo v grobovih, ki so iz časa od druge polovice 1. ali začetka 2. stoletja oz. od časa Vespazijana do konca 2. stoletja (npr. Istenič 2000, t. 60: 5; t. 64: 4).

Mogoče je k isti amfori sodil tudi odlomek ročaja (**G20**). Odlomku lonca z izvihanim ustjem, ki ima strehast rob (**G18**),

2 Material kovinskih žabljev ni določen; zanje je značilna srebrnkasta barva z zelo malo rje.

3 Novc je določen po portretu v Numizmatičnem kabinetu Narodnega muzeja Slovenije.

lahko najdemo primerjave v grobih loncih in lončkih iz zahodnih petovjskih grobišč, ki so uvrščeni v čas druge polovice 1. in 2. stoletja (Istenič 1999, 137, 141; Istenič 2000, t. 18: 11; t. 23: 10; t. 86: 1).

Odlomek lonca (G19) je okrašen z metličanjem in kot smo navedli pri odlomkih iz groba 1, se tovrstno okraševanje lahko pojavlja že ob koncu 1. stoletja pr. n. št.

Namena uporabe železnega okova (G22) ni mogoče določiti.

Na podlagi novca in primerjav za odlomek lonca (G18) lahko objekt 1 časovno uvrstimo v zadnjo tretjino, mogoče konec 2. stoletja.

Odlomke amfor ter odlomke sivega vrča (G21, G9–11), odkrite v grobu 1 in objektu 1, je izkopavalka povezala z rituali, ki so se odvijali na mestu pokopa ali v grobiščnem objektu. Tekom analize smo prešteli vse odlomke amfor G10, G21 ter vrča G9 in jih umestili v različne velikostne kategorije (sl. 23).

številka gradiva	velikost odlomkov			
	10 × 10–25 × 15 mm	30 × 15–40 × 30 mm	30 × 30–45 × 25 mm	60 × 30–105 × 75 mm
G9	190 odl.	82 odl.	4 odl.	/
G10	27 odl.	45 odl.	10 odl.	23 odl.
G21	33 odl.	32 odl.	26 odl.	16 odl.

23 Velikostni razredi ritualno razbitih posod.

Kar izstopa, je očitna razdrobljenost materiala, ki ni pogosta, če je lončenina pridana v grob kot pridatek. Največ odlomkov ima vrč G9, kjer prevladujejo odlomki prve velikostne kategorije (190 odlomkov), pri vseh omenjenih, verjetno ritualno razbitih posodah prevladujejo manjši odlomki (kategorije 1 in 2), skupaj 250 in 159 odlomkov. Večji odlomki so prisotni v manjšem številu ter predvsem pri razbitih amforah. Odlomki so ne glede na velikostni razred sorazmeroma jasno določljivi (odlomki ne odstopajo veliko v velikosti znotraj kategorije). Vsekakor lahko to lončenino z gotovostjo opredelimo kot namerno razbito, ki je bila pridana/odložena na grob in znotraj objekta v procesih ritualov, ki so se izvajali na grobiščih. Lahko pa zaključimo, da odkrite amfore niso bile del ene posode, ampak gre za tri različne amfore.

Odlomka dna grobih loncev (G23, G24) in odlomek ostenja amfore (G25) iz jarkov in plasti so premalo ohranjeni za kakršno koli tipološko določanje.

5.1.3 Sklep

Na najdišču Rimska cesta lahko rimski fazi poselitve prostora na eni strani pripišemo arheološke ostaline, vezane na grobišče, na drugi pa slabo opredeljive ostaline, ki bi lahko nakazovale na obstoj rimske ceste.

Grob 1 se dobro vključi v grobiščni prostor zahodne ptujske nekropole, v sklopu katere je bilo izkopanih že 694 grobov (Istenič 1999, 44). 75 % datiranih grobov sodi v čas 1. in 2. stoletja, le 6 % pa v 2. in 3. stoletje (Istenič 1999, 204). Nekropola se je razprostirala ob glavni cesti Celeja–Petoviona na območju današnje Zgornje in Spodnje Hajdine; najzahodnejši grobovi naj bi bili pri gramoznici ob cesti Ptuj–Celje. Grobišče naj bi se raztezalo med 130 in 200 metrov ob cesti. Večina grobov na zahodni nekropoli je bila žganih, z ali brez žare; grob 1 bi tako umestili v precej veliko skupino žganih grobov brez žare s preprosto grobno jamo (Istenič 1999, 49). Žgani grobovi z leseno konstrukcijo na zahodni ptujski nekropoli niso bili odkriti, so pa nekatere grobne jame obložene z ilovico (v grobu 1 SE 1/3) (Istenič 1999, 50). Žgan grob 1 s sorazmeroma veliko grobno jamo bi lahko nakazoval na grob tipa *bustum*, kjer je kremacija potekala na grmadi (*rogus*), ki je bila postavljena na kraju pokopa (Novšak 2010, 30). Vendar pa Garašanin opozori, da so številni grobovi tipa Mala Kopašnica – Sase premajhnih dimenzij za kremacijo na mestu groba, zato meni, da se je sežig zgodil na posebni ustrini, od koder so ožgane kosti pokojnika skupaj s pridatki in delom grmade prenesli v grobno jamo, kjer se je zaradi visoke temperature zgodilo sekundarno žganje, ki je povzročilo, da so ožgani le dno in spodnji del sten grobne jame (Garašanin 1968, 16). Moramo opozoriti, da tekom izkopavanja ni bil zaznan zažgan oziroma opečen rob grobne jame, ki bi moral biti prisoten ob pokopu te vrste. Preproste grobne jame tipa *bustum* na najdišču Križišče imajo vedno ožgan spodnji del grobne jame (Novšak 2010, gr. 1, gr. 7, gr. 8 in gr. 9). Novšak tudi opozarja, da se tipologija grobnih oblik ni izkazala kot orodje, s katerim bi lahko na velike razdalje vzporejali strukturiranost med najdišči. Vseeno moramo izpostaviti, da grob 1 lahko umestimo v tip grobov Mala Kopašnica – Sase, ki je sicer razširjen na območju province Gornje Mezije, a se pojavlja tudi na jugovzhodnem območju Panonije, v obdobju od sredine 1. do konca 3. stoletja (Garašanin 1968, 6; Jovanović 1984, 101; Raičković 2011). Tipologija grobov Mala Kopašnica – Sase (MKS) je razdeljena na 3 različice – grob 1 bi lahko ustrezal tipu MKS 3, ki nima ožganih sten, a ima skromne pridatke in je plitev, ter tipu MKS 1, ki ima sicer ožgane stene, a po dimenzijah ustreza grobu 1 z najdišča Rimska cesta oziroma morda etažnemu grobu tipa MKS 2, če lahko v razširitvi zgornjega dela grobne jame groba 1

vidimo etažo, ki se v spodnjem delu zoži v grobno jamo s pepelom in ožganimi kostmi pokojnika. Po velikosti bi grob 1 bolj ustrezal varianti MKS 1, ki merijo od 70 do 190 cm, so široke 40–120 cm in globoke do 60 cm (Raičković 2011, 6). Glede na različne teze o kulturni pripadnosti pokojnikov v grobovih tipa Mala Kopašnica – Sase Raičkovičeva meni, da so nosilci teh grobov avtohtono romanizirano prebivalstvo (Raičković 2011, 9). Na ptujskih nekropolah lahko pripišemo grobove tipa *bustum* ali celo Mala Kopašnica – Sase, katerih značilnost je, da so večjih dimenzij ter na dnu vsebujejo žganino z ostanki grmade, npr. na lokacijah Gasilski dom (grob 5; Mikl Curk 1979) in Rabelčja vas (Kujundžić 1981; Kujundžić 1982), starejša izkopavanja na zahodnem ptujskem grobišču pa nimajo podatkov o grobnih jamah (Istenič 2000; Istenič 1999). Znotraj grobišča na lokaciji Rabelčja vas lahko srečamo tako večje žgane grobove (dimenzij, daljših od 1,20 m), ki imajo lahko preprosto grobno jamo ali strukturo iz tegul, pa tudi etažne grobove (nekateri med njimi celo z ožganimi stenami, npr. gr. 209, gr. 296) ter preproste grobne jame z ali brez opečnatih konstrukcij z ožganimi stenami. Le redke grobne jame imajo ožgano tudi dno (gr. 180, gr. 189); prevladujejo grobne jame, ki imajo različno intenzivno zapečene stene (gr. 206, gr. 207 med 2–7 cm ter gr. 250 kar 15–20 cm, ostale le ožgane stene). Med 396 izkopanimi žganimi grobovi na najdišču Rabelčja vas v letih 1977/78 ima kar 30 % grobnih jam ožgane stene (Kujundžić 1982). Preseneča odsotnost ožganosti dna grobne jame, in sicer v primeru, če bi bila tleča žganina skupaj z ostanki grmade položena v grobno jamo. Morda lahko v ožganosti sten vidimo tudi ritualen obred očiščenja groba z ognjem. Vendar tudi grob, katerega stena je močno ožgana, kar bi zahtevalo dolgotrajno močno gorenje, nima ožganega dna; morda zaradi kasnejše poglobitve grobne jame potem, ko so izpraznili jamo in vanjo prenesli žganino pokojnika. Tudi Kujundžičeva opozori na grobove z »žganimi zidovi«, vendar hkrati izpostavi, da se tovrstni grobovi brez reda pojavljajo po celotnem grobišču, so pa vkopani globlje in zato boljše ohranjeni (tako grobne jame kot pridatki v njih) ter da v ožganih stranicah grobnih jam lahko vidimo tako ritual kot tudi le praktični postopek (Kujundžić 1982, 9). Pridatke, najdene v grobovih tipa Mala Kopašnica – Sase, lahko razdelimo na osebne pridatke, ki so zgoreli s pokojnikom na grmadi (obleka, deli noše, nakit, denar, steklo, leseni kovčki) in jih dokumentiramo na dnu grobnih jam, ter pridatke, pridane naknadno (predvsem keramika, oljenke in balzamariji) (Raičković 2011, 161). Podoben zbir najdb lahko najdemo tudi v grobu 1 (nataljeno steklo kaže na steklene osebne predmete, morda nakit, najden je bil tudi balzamarij, ki ni bil izpostavljen ognju, številni žbljički kažejo na neke vrste obuval, morda tudi zaboječek). Na najdišču PGH Kozolec,

Ljubljana (severno emonsko grobišče) je le en žgan grob vseboval večjo količino žabljev (24 odlomkov), ki so jih izkopavalci interpretirali kot del lesene skrinje (Berdnik *et al.* 2013, 78). Datacija groba 1 v drugo polovico 1. stoletja oziroma na prehod 1. v 2. stoletje postavlja grob v čas intenzivnejšega pokopavanja na zahodnem ptujskem grobišču (Istenič 1999, 204, 205); morda poznejši čas (2. polovica 2. stoletja) nakazuje lega groba tik ob robu grobišča, ki je na tem delu zamejen z grobiščnim jarkom.

Odkriti del grobišča na najdišču Rimska cesta bi tako lahko predstavljal njegov skrajni zahodni rob in hkrati skrajni južni rob. V prid te teze govorijo tudi rezultati izkopavanj, ki zahodno in južno od objekta 1 niso odkrili nobenega groba ali strukture, vezane na grobišča. Prav tako menimo, da bi objekt 1 lahko opredelili kot grobiščni objekt, ki označuje začetek zahodne nekropole in kjer so se očitno izvajali tudi grobiščni rituali. Podobnega objekta na grobiščih Petovione še nismo zasledili, velja pa na tem mestu opozoriti na datacijo objekta z novcem, ki (prvo fazo) objekta postavlja sorazmeroma pozno, v konec 2. stoletja, ko je na zahodnem petovionskem grobišču opazna zmanjšana intenzivnost pokopov. Tlakovana površina (jame za stojke so bile odkrite pod tlakom), odkrita izven grobiščnega jarka na najdišču PGH Kozolec, je bila prav tako opredeljena kot prostor za izvajanje obredja (Berdnik *et al.* 2013, 24).

Južni rob grobišča bi lahko predstavljal grobiščna jarka SE 24 in SE 26. Pojav grobiščnih jarkov kot zamejitev prostora pokopavanja na območju Petovione v literaturi ni omenjen, poznamo pa primere iz emonskih grobišč, kjer so jarki za razliko od jarkov, dokumentiranih na najdišču Rimska cesta, bogati z gradivom (tudi do 75 % polnila predstavlja lončenina (Hvalec *et al.* 2012, 39)). Tako so bili grobiščni jarki izkopani na grobišču ob Tržaški cesti, lokacija Tobačna – mesto (Hvalec *et al.* 2012), kjer so jih izkopavalci povezali s spremljajočimi pogrebnimi obredi in pogrebno pojedino, ter na lokaciji PGH Kozolec, ki je del severno emonskega grobišča, kjer grobiščni jarek zamejuje zahodni rob grobišča (Berdnik *et al.* 2013, 19).

Strukture, opredeljene kot ostanki rimske ceste Celeja–Petoviona, so bile zaradi kasnejših posegov zelo slabo ohranjene. Kot obcestni jarek sta bila opredeljena jarek 1 in jarek 4, razdalja med njima znaša med 4,6 in 8,9 m, kar ustreza okvirni širini cestišča na rimskih cestah. Del rimske ceste Celeja–Petoviona, dokumentirane v Slovenski Bistrici, ima cestišče široko med 2,10 in 10,7 m (Strmčnik Gulič 2006, 28) oziroma med 6,04 in 12,64 m (Predan 2006, 30). Rimska cesta, najdena na Ptuj, Dornavska cesta, ima cestišče široko med 6 in 8 m, jarka sta široka do 1,20 m in globoka

0,5 m (Lubšina Tušek 2006, 34). Zdi se, da širina jarkov ob cestišču na različnih odsekih ceste precej variira, na najdišču Šikole sta obcestna jarka na istem odseku ceste popolnoma drugačna (Lubšina Tušek 2006, 33). Verjetno sta se izgradnja in izkop jarkov prilagajala terenu in njegovim danostim. V kolikor je v preseku P9 dokumentirana rimska cesta (P9/9), gre na najdišču za dve trasi rimske ceste oziroma za premik trase tekom rimskega obdobja.

5.2 Faza 2 – recentno obdobje

Recentnemu obdobju so bili pripisani infrastrukturni vodi ob magistralni cesti Slovenska Bistrica–Ptuj, in sicer jarki vodovoda, kablovoda, PTT-ja, elektrike in drugi jarki (med drugimi jarki 2, 3, 5, in 7).

Dokumentiran je bil tudi presek čez nekdanjo magistralno cesto (sl. 24, 34). V 9,40 m dolgem preseku je bilo opredeljenih več nasutij za cestišče (P9/1-6), prvotno novoveško cestišče (P9/7) z nasutjem (P9/8). Plast P9/9 bi lahko predstavljala rimskodobno cestišče, ki je verjetno za osnovo uporabilo prodnato geološko osnovo. S predpostavko, da cestišče res pripada rimskemu obdobju, lahko govorimo o dveh potekih rimske ceste na najdišču Rimska cesta, in sicer o severni trasi, opredeljeni v sektorju 2, ter mlajši, pod nekdanjo magistralno cesto, današnjim nadvozom proti Zgornji Hajdini in Ptuj, na vzhodnem robu avtoceste Slivnica–Draženci.



24 P9 v sektorju 3; presek čez magistralno cesto Slovenska Bistrica–Ptuj.

6 Analize

6.1 Analiza človeških ostankov

Mateja Kovač

V analizo je bila prejeta žganina z dna groba 1 z najdišča Rimska cesta (Lubšina Tušek 2008a). Na podlagi zgradbe in fizičnih lastnosti analiziranega žganega materiala je bil ta določen kot človeške kosti oziroma zobje.

Metode dela

Analiza žganih človeških kostnih in zobnih ostankov je bila izvedena v skladu z uveljavljeno metodologijo. Prešteti so bili določeni in tudi nedoločeni kostni odlomki, ki so presegli velikost 5 mm. Analizirane kosti so bile nato razdeljene v štiri anatomske skupine, in sicer na:

1. ostanke lobanje s spodnjo čeljustnico,
2. dele zgornjih okončin s hrbtenico,
3. dele spodnjih okončin z medenico,
4. nedoločene kosti.

Ostanki vsake od štirih skupin so bili stehtani. Na ta način je bilo mogoče oceniti, kolikšen delež človeškega skeleta se je dejansko ohranilo.

Starost pokojnika je bila ocenjena na podlagi stopnje spanja lobanjskih šivov (Lovejoy, Meindl 1985), na spol pa je bilo mogoče sklepati iz debeline in velikosti kosti.

Nabor človeških ostankov iz groba 1 je omogočal tudi oceno telesne višine pokojnika, in sicer na podlagi dolžine njegove nadlahtnice (Ousley 1995). V ta namen je bila uporabljena predloga Manouvrier (Martin, Saller 1957), pri čemer je bilo treba upoštevati še približno 10 do 15% krčenje kosti zaradi izpostavljenosti visokim temperaturam (Dokladal 1970). Sama dolžina nadlahtnice je bila ocenjena na podlagi dimenzij njenega proksimalnega dela (Salles *et al.* 2009).

Rezultati

V grobu 1 (SE 1) z najdišča Rimska cesta se je ohranilo nekaj večjih in manjših kostnih odlomkov človeških kosti (velikosti 1–50 mm), katerih skupna masa znaša 364 g.

Pripadnost posameznemu skeletnemu elementu je bilo mogoče ugotoviti pri 53 ostankih (142 g; sl. 35). Od tega jih 12 sodi v prvo anatomsko skupino (8 g), 31 v drugo (110 g) in 10 v tretjo (24 g). Kar 214 g žganine predstavljajo ostanki, ki jih anatomsko ni bilo mogoče ožje določiti (odlomki večinoma manjši od 5 mm).

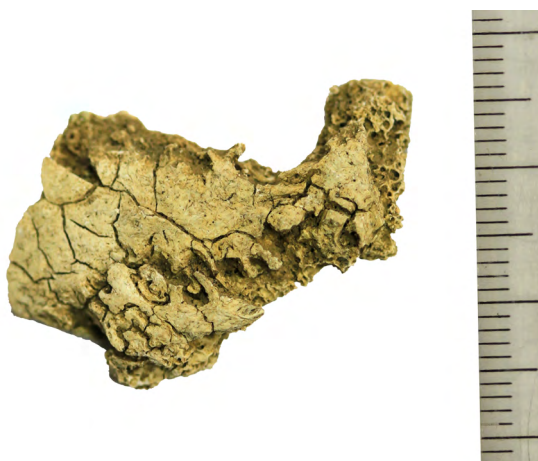
Glede na debelino in velikost kosti so bili ostanki pripisani odraslemu moškemu. Na to kaže precej robusten in velik odlomek glave nadlahtnice (*caput humeri*). Vertikalni premer glave omenjene kosti znaša 44 mm, iz česar izhaja, da je bila cela kost dolga $31,0 \pm 1,26$ cm. Na podlagi omenjene

Skupina kosti	Število	Kost	Del kosti	Barva	°C	Opombe
1. skupina	1	Lobanja	Zatilnica	Sivo bela	600–1000	<i>Adultus</i>
	1	Lobanja	Zatilnica/temenica	Sivo bela	600–1000	<i>Adultus/maturus</i> (<i>sutura lambda</i> .)
	3	Lobanja	Temenica	Sivo bela	600–1000	<i>Adultus</i>
	7	Lobanja	Nedoločeno	Rumeno rjava	200–300	<i>Adultus</i>
2. skupina	2	Vretence	Telo (hrbteno vretence)	Rumeno rjava	200–300	<i>Adultus</i>
	2	Vretence	Nedoločeno	Rumeno rjava	200–300	<i>Adultus</i>
	1	Nadlahtnica	Glava	Rumeno rjava	200–300	<i>Adultus</i>
	12	Nadlahtnica	Odlomki	Bela	800–1000	<i>Adultus</i>
	7	Podlahtnica/ koželjnica	Odlomki	Rumeno rjava	200–300	<i>Adultus</i>
	7	Podlahtnica	Odlomki	Rumeno rjava	200–300	<i>Adultus</i>
3. skupina	10	Stegnenica	Odlomki	Sivo bela	600–1000	<i>Adultus</i>
4. skupina	* odlomki <5 mm (214 g)	Odlomki		Različno	200–1000	Žganje na različnih temperaturah

25 Popis žganih človeških kostnih ostankov iz groba 1.

ocene je bila izračunana še višina pokojnika, ki je domnevno meril $168 \pm 7,6$ cm. Govora je torej o srednje nadpovprečno visokem moškem, če pa pri tem upoštevamo še 10 do 15 % krčenje kosti ob žganju, lahko pokojnika uvrstimo kar med nadpovprečno visoke predstavnike svojega spola.

Starost pokojnika je bila ocenjena na podlagi kosti lobanje (*ossa crania*), med katerimi je bil na zatilni kosti (*os occipitale*) ohranjen zarasli lambdoidni lobanjski šiv (sl. 36). Ta se izmed vseh šivov zarašča zadnji, tj. pri starosti okoli 50. leta (Vallois 1937). Glede na povedano gre v tem primeru za posmrtno ostanke pokojnika starostne kategorije *maturus* (36–55 let) ali *senilis* (nad 55 let).



26 Zarasli lobanjski šiv (*sutura lambdoideum*) na najdbi iz groba 1; naravna velikost: 35 mm.

Sklep

Človeški ostanke iz groba 1 so bili pripisani nadpovprečno visokemu moškemu, katerega starost je najverjetneje presegala 50 let.

7 Sklep

Odkrite arheološke strukture in najdbe na sicer močno poškodovanem delu najdišča Rimska cesta smo umeštili v rimsko obdobje in so izredno pomembne, saj gre za ostaline in verjetno ožjo lokacijo glavne rimskodobne cestne vpadnice v Petoviono (vsaj v njeni najstarejši fazi), ki smo jo na najdišču zasledili na dveh lokacijah, kar kaže na premik trase ceste (2 obcestna jarka v sektorju 2 ter cestišče pod nekdanjo magistralno cesto v sektorju 3) in najzahodnejši rob oziroma pričetek zahodnega petovionskega grobišča ob njej. Začetek grobišča je verjetno označeval lesen večfazni grobiščni objekt v stojkasti tehniki gradnje. Odkrit je bil tudi žgan grob, morda tipa *bustum* (tip Mala Kopašnica – Sase) z veliko količino železnih in kovinskih žebeljev, ki bi lahko nakazovali na zaboj oziroma leseno konstrukcijo v grobu, kar na zahodnem petovionskem grobišču še ni bilo odkrito. Kostni ostanki, odkriti v grobu, pripadajo nadpovprečno velikemu moškemu, staremu nad 50 let. Nekatero keramično gradivo, tako v zgornjih zasutjih groba 1 kot tudi grobiščnega objekta 1, kaže tudi na potek ritualov na samem grobišču, verjetno v času *libatia* oz. poedin na grobu (ritualno razbito posodje).

- ANSI 1975, *Arheološka najdišča Slovenije*. – Ljubljana.
- ARTNER, W. 1994, Die provinzialrömischen Gräber von Gleisdorf in der Oststeiermark. – *Mitteilungen der Österreichischen Gesellschaft für Ur- und Frühgeschichte* 38/39, Wien.
- BERDIK, A. J., R. KLASINC, J. KUSETIČ in B. BREZIGAR 2013, *Poročilo o izvedbi predhodnih arheoloških raziskav na lokaciji Ljubljana – PGH Kozolec (2. faza)*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- BEZECZKY, T. 1994, Amforenfunde vom Magdalensberg und aus Pannonien. – *Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg* 12, Klagenfurt.
- BEZECZKY, T. 1998, The Laecanius amphora stamps and the villas of Brijuni. – *Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Klasse. Denkschriften* 261, Wien.
- CARVALE, A. in I. TOFFOLETTI 1997, *Anfore antiche. Conoscerle e identificarle*. – Formello.
- DOKLADAL, M. 1970, Ergebnisse experimenteller verbrennungen zur feststellung von form- und grossenveränderungen von menschenknochen unter dem einfluss von hohen temperaturen. – *Anthropologie* 8, 3–17.
- DJURA JELENKO, S. 2004, *Dr. Hans Winkler in njegov prispevek k arheologiji Mislinjske doline*. – Slovenj Gradec.
- DJURIČ, B. 2006, *SG 01 Slivnica–Draženci. Poročilo o rezultatih ekstenzivnega arheološkega pregleda*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- DJURIČ, B., A. PLESTENJAK in R. MASARYK 2006, *SG 01/1 Slivnica–Draženci. Poročilo o rezultatih arheološkega pregleda na potencialnem najdišču Ptuj – Rimska cesta*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- DULAR, J. 1999, Starejša, srednja in mlajša bronasta doba v Sloveniji – stanje raziskav in problemi. – *Arheološki vestnik* 50, 50–96.
- FILIPIDIS, E. 2008, *Bronastodobno naselje Ptuj–Selska cesta – obdelava arheoloških ostalin in najdb iz izkopavanj 2006*. – Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo, Ljubljana.
- FUCHS, G. 1980, *Die römerzeitlichen Gräberfelder von Flavia Solva. Grabungen, Raubgrabungen und Notbergungen 1506–1980*. – Doktorska dizertacija. Universität Graz, Geisteswissenschaftliche Fakultät, Graz.
- GARAŠANIN, M. 1968, Rasmatranja o nekropoli tipa Mala Kopašnica – Sase. – *Godišnjak VI*, Sarajevo, 5–34.
- HINKER, C. 2006, Flavia Solva vor der Stadtrechtsverleihung. Befunde und Funde aus der insula XL. – *Schild von Steier, Archäologische und numismatische Beiträge aus dem Landesmuseum Joanneum* 3, Graz.
- HORVAT ŠAVEL, I. 1987, Zaščitno izkopavanje gomil v Čikečki vasi. – *Časopis za zgodovino in narodopisje* 23/2, 307–318.
- HORVAT, J., M. LOVENJAK, A. DOLENC VIČIČ, M. LUBŠINA TUŠEK, M. TOMANIČ JEVREMOV in Z. ŠUBIČ 2003, Poetovio. Development and Topography. – V: M. Šašel Kos in P. Scherrer (ur.), *The autonomous Towns of Noricum and Pannonia. Pannonia* 1, Situla 41, Ljubljana, 153–189.
- HORVAT, M. 1999, *Keramika: tehnologija keramike, tipologija lončenine, keramični arhiv*. – Razprave Filozofske fakultete, Ljubljana.
- HVALEC, S., I. BEKLJANOV ZIDANŠEK, T. VERBIČ, T. TOMAZO RAVNIK, B. TOŠKAN, J. DIRJEC in M. CULIBERG 2012, *Tobačna mesto. Zaključno poročilo o predhodnih raziskavah na najdišču Tobačna mesto (faza 1.1.)*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- ISTENIČ, J. 1999, *Poetovio, Zahodna grobišča I. Grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneuma v Gradcu*. – Katalogi in monografije 32, Ljubljana.
- ISTENIČ, J. 2000, *Poetovio, Zahodna grobišča II. Grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneuma v Gradcu*. – Katalogi in monografije 33, Ljubljana.
- ISTENIČ, J. in M. TOMANIČ JEVREMOV 2004, Poetovian wasters from Spodnja Hajdina near Ptuj. – *Arheološki vestnik* 55, 313–341.
- JANEŽIČ, M. 2008, *Poznorimski naselbinski sklop Ptuj, Gimnazija (sektor II), s podrobnejšo analizo keramičnega zbira*. – Diplomaska naloga. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo, Ljubljana.
- JEVREMOV, B. 1977, Zgornja Hajdina pri Ptuj. – *Varstvo spomenikov* 21, 278.
- JOVANOVIĆ, A. 1984, *РИМШКЕ НЕКРОПОЛЕ ЛА ТЕРИТОРИЈУГОШЛАВИЈЕ/Rimske nekropole na teritoriju Jugoslavije*. – Beograd.
- KLASINC, R. in N. SVENŠEK 2007, *Poročilo o izkopavanjih na arheološkem najdišču Srednje polje na AC odseku Slivnica–Draženci*. – Ptuj/Kranj (neobjavljeno poročilo).
- KLS IV. 1980, *Krajevni leksikon Slovenije IV*. – Ljubljana.
- KRAJŠEK, J. in P. STERGAR 2008, Keramika z rimskega svetiščnega območja v Podkrajju pri Hrastniku. – *Arheološki vestnik* 59, 245–277.
- KUJUNDŽIČ, Z. 1981, Rabelčja vas. – *Varstvo spomenikov* 23, 256.

- KUJUNDŽIĆ, Z. 1982, *Poetovijske nekropole*. – Katalogi in monografije 20, Ljubljana.
- LAZAR, I. 2003, *Rimsko steklo Slovenije*. – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 7, Ljubljana.
- LOVEJOY, C. O. in R. S. MEINDL 1985, Ectocranial Suture Closure: A revised method for determination of skeletal age at death based on the lateral-anterior sutures. – *American Journal of Physical Anthropology* 68(1), 57–66.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 1993, Kamnito orodje v severovzhodni Sloveniji. – V: *Ptujski arheološki zbornik, ob 100-letnici muzeja in Muzejskega društva*, Ptuj, 31–158.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2004, Arheološke raziskave na trasi rimskega vodovoda Fram-Poetovio v Kungoti pri Ptuj. – *Časopis za zgodovino in narodopisje* 75/40, št. 1, 29–40.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2005, *Preliminarno poročilo o arheološkem zavarovalnem izkopavanju na HC Hajdina–Ptuj, arheološko najdišče Draženci: Draženci in Suha veja*. – Ptuj/Maribor (neobjavljeno poročilo).
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2006, Rimska cesta med Pragerskim in Godeninci. – *Rast* 17/2 (104), 32–36.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2007a, *Poročilo o arheološkem zavarovalnem izkopavanju na AC Slivnica–Draženci, arheološkem najdišču PP Draženci*. – Ptuj/Maribor (neobjavljeno poročilo).
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2007b, Draženci, AC Slivnica–Draženci, Arheološko najdišče PP Draženci. – *Varstvo spomenikov* 43, 55–57.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2007c, Ptuj–AC Slivnica–Draženci, arheološko najdišče Selska cesta. – *Varstvo spomenikov* 43, 173–175.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2007d, Ptuj – Arheološko najdišče Levi breg. – *Varstvo spomenikov* 43, 176–178.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2007e, *Poročilo o arheološkem zavarovalnem izkopavanju na AC Slivnica–Draženci, arheološko najdišče Draženci*. – Ptuj/Maribor (neobjavljeno poročilo).
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2007f, Draženci, AC Slivnica–Draženci, arheološko najdišče Draženci. – *Varstvo spomenikov* 43, 50–53.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2008a, Zgornja Hajdina – Arheološko najdišče Srednica. – *Varstvo spomenikov* 44, 316–319.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2008b, Zgornja Hajdina: Rimska cesta Celeia–Poetovio. – *Varstvo spomenikov* 44, 315–316.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2008c, Zgornja Hajdina – Arheološko najdišče Zgornja Hajdina. – *Varstvo spomenikov* 44, 323–324.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2009a, *Poročilo o arheološki raziskavi ob Rogaški cesti na Ptuj, na delu zemljišča s parc. št. 849/5 k.o. Hajdina (Ptuj – Arheološko najdišče Desni breg, EŠD 9156)*. – Ptuj (neobjavljeno poročilo).
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2009b, Ptuj – Arheološko najdišče Levi breg. – *Varstvo spomenikov* 46, 301–304.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2010a, Ptuj – Arheološko najdišče Desni breg, Rogaška cesta, parc. št. 849/5 k.o. Hajdina. – *Varstvo spomenikov* 46, 291–296.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 2010b, 175: Ptuj – Arheološko najdišče Levi breg, Štuki – Marof sever (A) in Štuki – Marof jug (B). – *Varstvo spomenikov* 46, 306–310.
- LUBŠINA TUŠEK, M. in B. KAVUR 2011, Srednica near Ptuj, A contribution to the beginning of the La Tène period in Eastern Slovenia. – V: M. Guštin in M. Jevtić (ur.), *The Eastern Celts, The Communities between the Alps and the Black Sea, Annales Mediterraneae*, Koper, 31–50.
- LUBŠINA TUŠEK, M. in M. PERGAR 2005, *Poročilo o izkopavanjih na HC Hajdina–Ptuj na odseku Turnišče*. – Ptuj (neobjavljeno poročilo).
- MARTIN, R. in K. SALLER 1957, *Lehrbuch der Anthropologie* 1. – Stuttgart.
- MIKL CURK, I. 1975, *La nécropole de Formin*. – *Inventaria Archaeologica*, Jugoslavija 19 (Y 179–Y188), Bonn, Beograd.
- MIKL CURK, I. 1979, Ptuj. – *Varstvo spomenikov* 22, 292–309.
- MOORE, J. 1995, *A Survey of the Italian Dressel 2-4 Wine Amphora*. – Open Access Dissertations and Theses. McMaster University, Hamilton.
- MÜLLER KARPE, H. 1959, Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen. – *RGF* 22, Berlin.
- NOVŠAK, M. 2010, *Školarice – rimsko grobišče; Križišče pri Spodnjih Škofijah*. – Magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo, Ljubljana.
- OUSLEY, S. 1995, Should we estimate biological or forensic stature? – *Journal of forensic science* 40(5), 768–773.
- PAHIČ, S. 1978, Najdbe z rimske ceste Slovenska Bistrica–Pragersko. – *Arheološki vestnik* 29, 129–289.
- PAHIČ, S. 1979, Nekaj podatkov o grobni hišni lončenini z najdišč ob južnem Pohorju. – *Arheološki vestnik* 30, 388–437.
- PLESNIČAR GEC, L. 1972, *Severno Emonsko grobišče*. – Katalogi in monografije 8, Ljubljana.
- PLESNIČAR GEC, L. 1977, *Keramika emonskih nekropol*. – *Dissertationes et Monographiae* 20, Beograd, Ljubljana.
- PREDAN, P. 2006, Raziskave rimske ceste v Slovenski Bistrici – TPC Interspar. – *Rast* 17/2 (104), 166–167.
- PREDAN, P. et al. 2013, *Ptuj Rabelčja vas – meteorna kanalizacija OŠ Ljudski vrt*. – PJP&TS publikacije 1, Slovenska Bistrica.
- RADMAN LIVAJA, I. 2004, *Militaria Sisciensi: nalazi rimske vojne opreme iz Siska u fundusu Arheološkog muzeja u Zagrebu*. – *Musei Archaeologici Zagrabienensis catalogi et monographiae* 1, Zagreb.
- RADOVANOVIČ, S., P. VIDMAR, I. ŽIBERNA, M. LUBŠINA TUŠEK, I. TUŠEK, S. DREU in M. TOŠ 2009, *Hajdina*. – Maribor.
- RAIČKOVIČ, A. T. 2011, *Keramičke posude iz grobova tipa Mala Kopašnica – Sase*. – Doktorska disertacija. Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet.
- RAJŠP, V. in A. SERŠE 2001, *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787*, zv. 6. – Ljubljana.

- SALLES, A. D., C. R. F. CARVALHO, D. M. SILVA in L. A. SANTANA 2009, Reconstruction of humeral length from measurements of its proximal and distal fragments. – *Brazilian journal of Morphological Science* 26(2), 55–61.
- STOPAR, I. 1990, *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. 1. knjiga: območje Maribora in Ptuja*. – Ljubljana.
- STRMČNIK GULIČ, M. 1981, Antično grobišče v Starem trgu pri Slovenj Gradcu. – *Arheološki vestnik* 32, 348–389.
- STRMČNIK GULIČ, M. 1993, Skrb za izročilo preteklosti. – V: B. Lamut (gl. ur.), *Ptujski arheološki zbornik ob 100-letnici muzeja in Muzejskega društva*, Ptuj, 481–504.
- STRMČNIK GULIČ, M. 2006, Sledovi rimske ceste Celeia–Poetovio v Slovenski Bistrici. – *Rast* 17/2 (104), 28–30.
- SUMNER, G. 2011, *Roman Military Dress*. – Stroud.
- TERŽAN, B. 1990, *Starejša železna doba na Slovenskem Štajerskem*. – Katalogi in monografije 25, Ljubljana.
- TERŽAN, B. 1999, An Outline of the Urnfield Culture Period in Slovenia. – *Arheološki vestnik* 50, 97–130.
- TOMANIČ JEVREMOV, M. 1985, Poselitev Ptuja in njegove okolice v prazgodovini. – *Ptujski zbornik* 5, 387–398.
- TOMANIČ JEVREMOV, M. 2004, *Obrtniške delavnice rimske Pečovione*. – Ptuj.
- TOMANIČ JEVREMOV, M., A. TOMAŽ in B. KAVUR 2006, Neolit-ske in bakrenodobne najdbe s Ptujkega gradu. – V: A. Tomaž (ur.), *Od Sopota do Lengyela: prispevki o kamenodobnih in bakrenodobnih kulturah med Savo in Donavo*, Annales Mediterranea, Koper, 175–194.
- TUŠEK, I. 1993, Rimsko grobišče na novi obvoznici ob Potrčevi cesti v Ptuj. – V: B. Lamut (gl. ur.), *Ptujski arheološki zbornik ob 100-letnici muzeja in Muzejskega društva*, Ptuj, 385–448.
- TUŠEK, I. 2004, Kungota pri Ptuj – križišče treh vodovodov. – *Časopis za zgodovino in narodopisje* 75/40, št. 1, 19–27.
- VALLOIS, H. V. 1937, La duree de la vie chez l'homme fossile. – *L'Anthropologie* 47, 499–532.
- VERBIČ, T. 2006a, *Poročilo o geološkem ogledu arheoloških izkopavanj na najdišču Štuki*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- VERBIČ, T. 2006b, *Poročilo o geološkem ogledu arheoloških izkopavanj na najdišču Srednica*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- VIDRIH PERKO, V. 2006, Amfore. – V: L. Plesničar Gec, *Emonske forum*, Annales Mediterranea, Koper, 99–108.
- VOMER GOJKOVIČ, M. 1993, Lončarsko opekarska delavnica v rimski obrtniški četrti na Ptuj. – V: B. Lamut (gl. ur.), *Ptujski arheološki zbornik ob 100-letnici muzeja in Muzejskega društva*, Ptuj, 449–479.
- VOMER GOJKOVIČ, M. 1996, Grobišče pri Dijaškem domu v Ra-beljši vasi na Ptuj. – *Ptujski zbornik* 6, Ptuj, 229–312.
- ŽIŽEK, I. 2001, Tretji ptujski mitrej v luči materialne kulture. – V: M. Vomer Gojkovič in N. Kolar (ur.), *Ptuj v rimskem cesarstvu, mitraizem in njegova doba*. Archaeologia Poetovionensis 2, Ptuj, 125–166.
- elektronski vir:
ADS – Archaeology Data Service - http://archaeologydataservice.ac.uk/archives/view/amphora_ahrb_2005/details.cfm?id=102&CFID=20685&CFTOKEN=E2AD2945-110D-41EB-93D855D-120C3C281; dostopano dne 10. 1. 2014

9 Katalog stratigrafskih enot

Opisi stratigrafskih enot (SE) so povzeti po načinu vodenja terenske dokumentacije. Najprej so opisane plasti, razporejene po številčnem vrstnem redu od SE 001 do SE 004. Opisi jam, jarkov in drugih struktur, kjer posamezna številka zajema vkop jame in njeno zapolnitev (od SE 1 do SE 27), so urejeni kronološko in po objektih oz. sklopih, ki jih sestavljajo. Posamezne enote so bile dokumentirane opisno (npr. jarek 1–4, struga). Enote, ki so vsebovale več polnil oz. zasutij, so, kjer je mogoče, ločene z dodatno številko (npr. SE 1/1 itd.). Če so vsebovale arheološke najdbe, so le-te navedene, tiste izrisane pa prikazane v oklepaju. Vse risbe struktur so v merilu 1 : 50.

Sektor 1, vzhodni rob (južno ob magistralni cesti Ptuj–Slovenska Bistrica)

Plasti

SE 001

Globina od 0 do 0,25 m v južnem delu in do 0,30 m pod površino v severnem delu izkopa; plast sivkastega temno rjavega peščenega melja s prodniki (0,5–3 cm). Gre za premešan horizont, ornico.

SE 002

Globina od 0,25 do 0,35 m v južnem in do 0,45 m pod površino v severnem delu izkopa. Plast temno rjavega peščenega melja s prodniki (0,5–2 cm), z redkimi drobci oglja, rimske opeke in odlomki rimske lončenine. Gre za rimskodobno kulturno plast. V plast so bile vkopane oziroma so jo sekale različne strukture: jarki SE 24, SE 25 in SE 26 ter rimski grob 1 (SE 1).

SE 003

Globina od 0,35 do 0,42 m pod površino v južnem in od 0,45 do 0,55 m v severnem delu izkopa, proti cesti. Plast svetlo rjavega meljastega peska, ponekod zlepljenega, z redkimi prodniki, velikimi 0,2–4 cm. Gre za fluvialni sediment, geološko podlago. V plasti so prisotni redki odlomki rimskodobne keramike, ki so vanjo infiltrirani, opazni le v območju objekta 1, SE 2.

SE 004

Globina v južnem delu izkopnega polja je bila 0,42 m, v severnem predelu pa 0,55 m pod površino. V kotanji (SE 3) je plast segala od 0,78 m naprej v globino. Gre za plast temno rjavega meljastega peska/proda z meljem in prodniki,

velikimi 1–6 cm, redkimi do 8 cm (80 %). Na njeni površini na južni strani so bili mestoma vidni še sledovi brazd in razgonov. Gre za fluvialni sediment, geološko podlago.

Faza 1 – rimsko obdobje

Jarek 5

Jarek 5 je bil dolg 47,66 m in širok ok. 1 m.

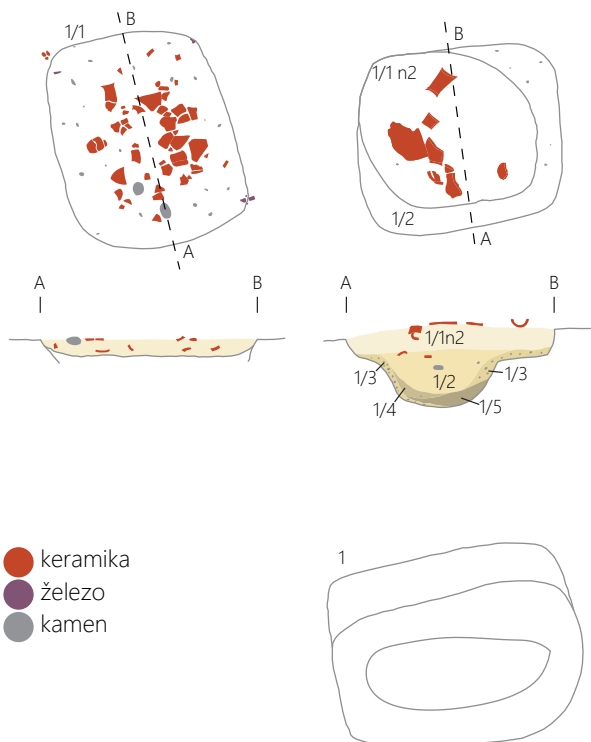
Jarek 6

Jarek 6 je bil dolg 8,67 m in širok do 0,5 m. Odkrit je bil pod bankino nekdanje magistralne ceste. Zasutje je bilo le v zgornjem delu prodnato, nato pa je prešlo v blede svetlo rjav melj z rjastim zacejalnim pasom ob robu jarka. V zasutju so bili dokumentirani 3 odlomki ostenja amfore in 3 odlomki železa. Morda gre za rimski obcestni jarek.

Grob 1 (SE 1)

Jama ovalne oblike, velika 1,45 × 1,20 × 0,68 m, je bila vkopana v plasti SE 002, SE 003 ter SE 004, 30 cm pod površino.

V grobno jamo so bile na dno položene sežgane človeške kosti (SE 1/5), ki so bile v večji količini strnjene v severnem in severozahodnem predelu grobne jame. Na dnu jame so bili najdeni tudi večji odlomki kosti, vendar so se kosti pojavljale tudi po celotni globini groba. Žganino je delno prekril sivkasto svetlo rjav melj (SE 1/4) z drobci oglja. V obeh polnilih oz. zasutih je ležalo 241 železnih in kovinskih odlomkov (83 glavic) različnih velikostih in z različno oblikovanimi glavicami, ki bi lahko kazali na obstoj zabojčka/skrinjice in/ali lesene konstrukcije groba/grmade, ter odlomki lončenine, gomolji nataljenega stekla ter odlomki balzamarija (**G1**, **G2**, **G6–8**, **G12**). Odlomek lončenine **G2** je ležal tudi v zasipu groba (SE 1/1), kar kaže na premešane plasti ali na ritualno razbite posode. Stranice grobne jame so bile obložene s svetlo rjavo prodnato mešano sivkasto meljasto zlepljeno ilovnato oblogo z drobci oglja (SE 1/3). Ilovica ni bila ožgana. V zgornjem delu poglobitve grobne jame je bilo opredeljeno polnilo groba (SE 1/2), z lončenino (**G3–5**, **G9**) in drobci oglja. Na vrhu grobne jame, ki se je v tem delu razširila, je bil dokumentiran zasip groba oz. njegovo uničenje (SE 1/1). Šlo je za temno sivo-rjav peščen melj s posameznimi prodniki, velikimi 0,5–10 cm, in drobci oglja z odlomki lončenine, ki je bila del verjetno ritualno razbitih amfor (**G10**, **G11**), železnimi in kovinskimi žebeljički in zakovicami (**G13–17**) ter odlomki kosti, ki so zgoščene na zahodnem delu zasipa. Železni predmet (**G13**) je ležal na jugovzhodni strani zasipa, del žebeljev pa na severovzhodni strani (**G15**).



Objekt 1 (SE 2) (sl. 25, 26)

Objekt 1 je bil opredeljen kot večji pravokotni vkop, velik $3,18 \times 2$ m, globok 26 cm, zaplavljen s šestimi polnili, verjetno dvo- ali trofazni s pripadajočimi stojkami okoli njega. Vkopan je bil v kotanjo SE 3.

Na dnu vkopa je bila plast temno sivo-rjavega ilovnatnega melja z žganino (SE 2/5) in črno sivo-rjavega ilovnatnega melja z večjimi kosi oglja (SE 2/4), tik pod katero je bil najden bronast novc. Na njo je bila položena plast večjih prodnikov, velikih $6 \times 4-17 \times 2$ cm, v dveh do treh slojih oz. nivojih, debelih 10–15 cm – tlakovanje (SE 2/3), med katerimi so se pojavljali večji kosi oglja in odlomki rimske, verjetno ritualno razbite, amfore (G21). Tlak je bil neenakomerno porazdeljen po objektu na prostoru, velikem

$3,15 \times 2$ m. Kjer je bilo kamnov manj, so se pojavljale koncentracije oglja (morda lesena tla). Nad prodniki je bila v SV kotu zamejena zaplata ožganega melja, velika $0,74 \times 0,68$ m in debela 0,07 m. Bila je temno rdečkasto rjave barve (SE 2/2), ki je poleg manjših koščkov oglja vsebovala še posamezne večje prodnike, velike $8 \times 6-11 \times 7$ cm. Vse skupaj je prekrival sivo-rjav masten melj (SE 2/6) s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 0,5–3 cm, katerega del je bila tudi temnejša zaplata temno sivo-rjavega melja (SE 2/1) z drobcami oglja, drobcami ožgane glinice, lesne žganine in odlomki rimske lončenine (G18, G19), ritualno razbite amfore (G20) ter odlomkom železnega predmeta (G22). Zgostitve žganine so se pojavljale na jugovzhodnem, jugozahodnem in severovzhodnem delu plasti. Obe plasti verjetno predstavljata ruševino objekta, morda uničenege v požaru. Znotraj objekta se bile najdene tudi ožgane kosti, in sicer na vrhu zasipa (SE 2/1) ter na prvem nivoju oblic (SE 2/3).

Stojke so bile nanizane okrog vkopa objekta, delno so bile vkopane v kotanjo SE 3, delno pa so presecale objekt (npr. SE 8, SE 16–19). Na južni stranici jam za stojke nismo dokumentirali, zahodno stranico pa so tvorile jame za stojke SE 7–11, severno stranico jame SE 12–14, SE 16 in SE 17, vzhodno stranico pa jame SE 18–20. Stojke lahko verjetno pripišemo fazi uporabe objekta, ko je bil objekt tlakovan s prodniki. Na nivoju višje (75 cm od površine) so bile na južni stranici nanizane jame za stojke SE 4–6 in SE 22, na vzhodni stranici jami SE 23 in SE 21, na severni pa SE 15.

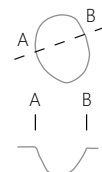
Stojke ob objektu 1, na globini 75 cm

SE 4 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, vel. $0,41 \times 0,37$ m, ohr. gl. 0,17 m. Zapolnjena je bila s temno sivkasto rjavim peščnim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 0,5–3 cm.

SE 5 – jama za stojko

Jama ovalne oblike, vel. $0,44 \times 0,40$ m, ohr. gl. 0,18 m. Zapolnjena je bila s temno sivkasto rjavim peščnim meljem z nekoliko več manjšimi prodniki, velikimi 0,5–3 cm.



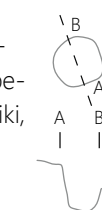
SE 6 – jama za stojko

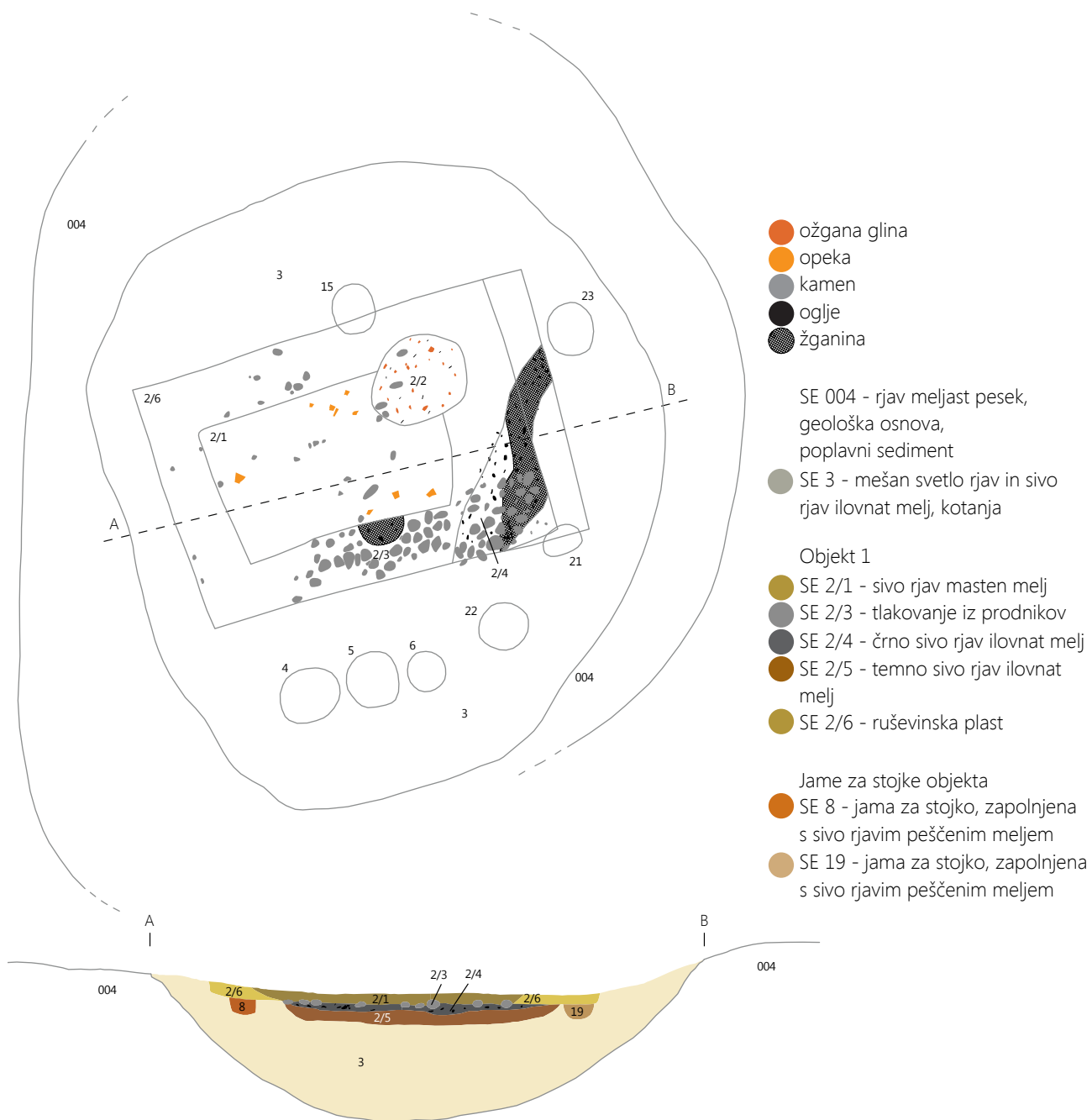
Jama okrogle oblike, vel. $0,35 \times 0,34$ m, ohr. gl. 0,12 m. Zapolnjena je bila s temno sivkasto rjavim peščnim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 0,5–3 cm.



SE 21 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, pr. 0,34, ohr. gl. 0,15–0,18 m. Zapolnjena je bila s sivkasto rjavim peščnim meljem s posameznimi drobnimi prodniki, velikimi 1×1 cm, ter z drobcami oglja.





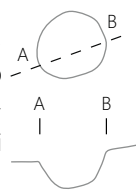
25 Objekt 1: nivo 2 (SE 2/3, 2/4), tlakovanje v objektu 1; pogled proti jugu.



26 Objekt 1: nivo 2 (SE 2/3 in SE 2/4) z izpraznjenimi jamami za stojke; pogled proti jugu.

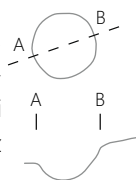
SE 22 – jama za stojko

Jama ovalne oblike, vel. 0,46 × 0,36 m, ohr. gl. 0,19 m. Zapolnjena je bila s temno sivim peščenim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 1 × 2 cm, ter z drobcji oglja.

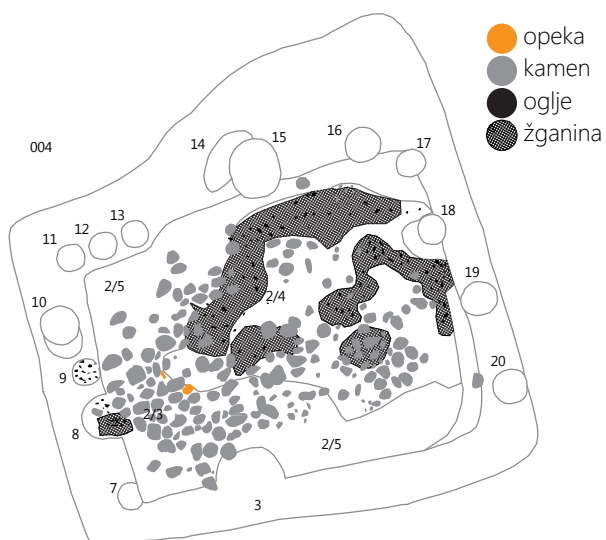


SE 23 – jama za stojko

Jama ovalne oblike, vel. 0,43 × 0,40 m, ohr. gl. ,16 m. Zapolnjena je bila s sivkasto rjavim peščenim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 1 × 2 cm, ter z drobcji oglja.



Stojke ob objektu 1, na globini 85 cm, pod SE 2/6



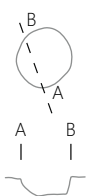
SE 7 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, vel. 0,18 × 0,16 m, ohr. gl. 0,14 m. Zapolnjena je bila s sivo-rjavim peščenim meljem s posameznimi drobcji oglja. Jama je sekala objekt 1 (SE 2).



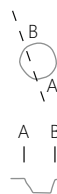
SE 8 – jama za stojko

Jama polkrožne oblike, vel. 0,26 × 0,23 m, ohr. gl. 0,11 m. Zapolnjena je bila s sivo-rjavim peščenim meljem s posameznimi večjimi in manjšimi prodniki, velikimi 3 × 4 cm, in večjim prodnikom (morda zagozda stojke), velikim 8 × 6 cm, ter drobcji oglja. V jami je bil ostanek zoglenele stojke, ki je ležala v smeri V–Z.



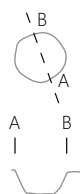
SE 9 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, pr. 0,18 m, ohr. gl. 0,10 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem, manjšimi prodniki, velikimi 2 × 3 cm, ter večjo količino oglja, ki je delovala kot ostanek navpične stojke/kola. Jama je verjetno sekala objekt 1 (SE 2) ali pa je ležala tik ob njem.



SE 10 – jama za stojko

Jama ovalne oblike, vel. 0,34 × 0,26 m, ohr. gl. 0,15 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem, s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 1 × 2 in 4 × 3 cm, ter z drobcji oglja. Polnilo je bilo na severni strani temnejše barve.



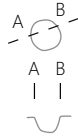
SE 11 – jama za stojko

Jama oglato okrogle oblike, vel. 0,18 × 0,17 m, ohr. gl. 0,10 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 1 × 2 cm, ter s posameznimi drobcji oglja.



SE 12 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, pr. 0,18 m, ohr. gl. 0,10 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 1 × 2 cm, ter s posameznimi drobci oglja in drobcem lončenine.



SE 13 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, pr. 0,19 m, ohr. gl. 0,11 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 2 × 1 cm, ter drobci oglja.

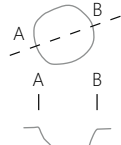


SE 14 – jama za stojko

Jama nepravilno ovalne oblike, vel. 0,42 × 0,16 m, globina ni podana. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem z drobci oglja. Vanjo je kasneje vkopana jama za stojko SE 15.

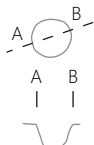
SE 15 – jama za stojko

Jama ovalne oblike, vel. 0,40 × 0,36 m, ohr. gl. 0,14 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavkastim peščenim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 1 do 4 × 3 cm, kosom apnenca, velikim 2 × 1 cm, ter z drobci in manjšimi koščki oglja. Sekala je jama za stojko SE 14.



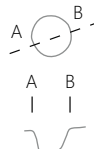
SE 16 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, pr. 0,22 m, ohr. gl. 0,14 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem z nekaj več manjšimi prodniki, velikimi 2 × 3 cm, ter z drobci oglja. Jama je sekala objekt 1 (SE 2).



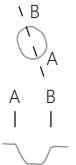
SE 17 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, vel. 0,24 × 0,22 m, ohr. gl. 0,14 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem z drobci oglja. Jama je sekala objekt 1 (SE 2).



SE 18 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, pr. 0,20 m, ohr. gl. 0,13 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 1–2 cm, in z drobci oglja. Jama je sekala objekt 1 (SE 2).



SE 19 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, pr. 0,22, ohr. gl. 0,12 m. Zapolnjena je bila s sivo-rjavim peščenim meljem z drobci oglja. Jama je ležala tik ob objektu 1 (SE 2).



SE 20 – jama za stojko

Jama okrogle oblike, vel. 0,23 × 0,22 m, ohr. gl. 0,09 m. Zapolnjena je bila s temno sivo-rjavim peščenim meljem s posameznimi manjšimi prodniki, velikimi 1 × 2 cm, ter z drobci oglja.



Kotanja

SE 3 – kotanja (sl. 27)

Kotanja, vel. 5,35 × 5,09 m, najv. ohr. gl. 1,0 m, verjetno antropogenega nastanka, je bila v prvi fazi zapolnjena z več polnili. Najprej je kotanjo zapolnila do 21 cm debela plast sivo-rjavega proda (SE 3/4), na katero se je v zahodnem delu kotanje naložila 12 cm debela plast temno sivega meljasto zemljenega zasipa z drobnimi prodniki, velikimi do 1 cm (SE 3/5), od vzhodnega dela proti sredini pa plast svetlo rjavega ilovnatega melja (db. 22 cm) z drobci oglja in odlomki rimske lončenine (SE 3/3). Obe plasti SE 3/5 in SE 3/3 je prekrila plast temno sivo-rjavega zemljenega melja z manjšimi prodniki, velikimi do 2 cm, in z drobci oglja (SE 3/2). Najmlajše polnilo prve faze je bilo temno siv meljasto zemljen zasip z drobci oglja in redkimi prodniki (SE 3/1). V drugi fazi je njeno zasutje predstavljal vkop objekta 2 (SE 2) s polnili.

Grobišna jarka

SE 24 – zahodni krak grobišnega jarka (sl. 28, 29)

Jarek nepravilno polkrožne oblike v preseku in rahlo polkrožne linije v tlorisu je bil dokumentiran v dolžini 29,40 m, širok je bil med 0,70 in 1,0 m ter globok 0,62 m. Vkopan je bil v plast SE 002, 25 cm pod površino. Jarek je potekal od zahoda proti vzhodu, kjer se je ob jami SE 25 zaključil pravokotno. Zapolnjen je bil s petimi različnimi polnili; na dnu je bil dokumentiran svetlo rjavo-siv peščeno-prodnat melj (db. 7 cm) (SE 24/5), nad njim svetlo rjav meljasto-ilovnat sediment (db. 10–28 cm) z manjšimi prodniki pri dnu (SE 24/4), ki je bil delno že odnesen in prekrit z rumenkasto rjavo peščeno meljasto plastjo (db. 15 cm) (SE 24/3) na južnem robu jarka in sivkasto rjavim peščenim meljem (db. 10–19 cm) (SE 24/2). Najmlajše polnilo jarka je bilo temno sivkasto rjav meljasto peščeno zasutje (db. 18 cm) z manjšimi prodniki (SE 24/1). V vseh polnilih so se pojavljali drobci oglja in manjši prodniki.



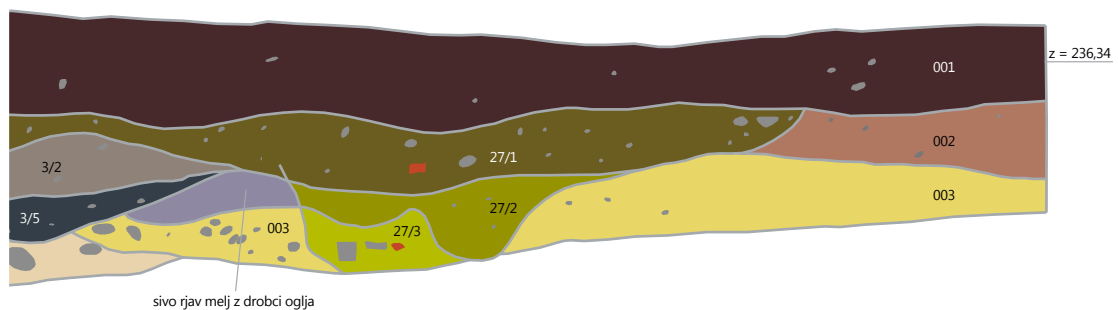
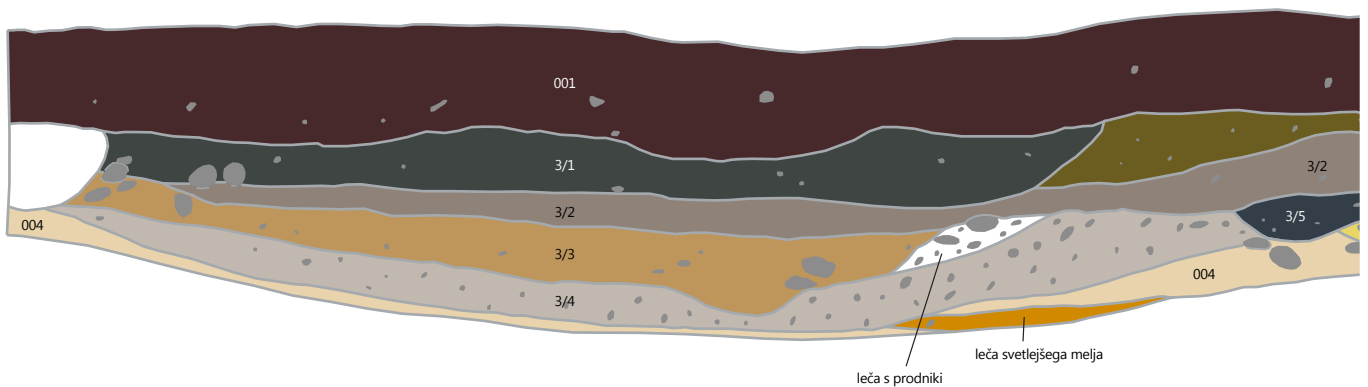
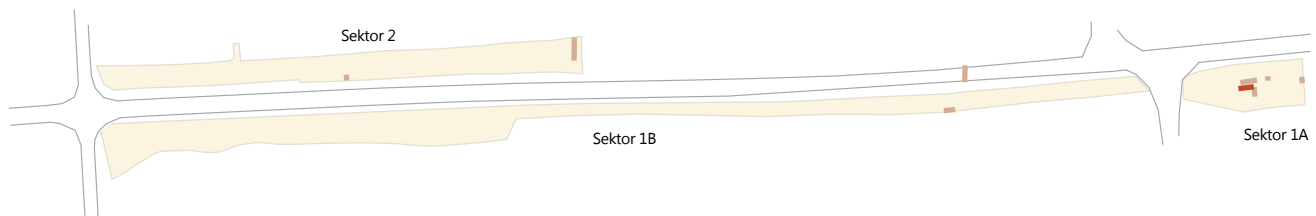
- SE 001 - črno rjava humusna plast - ornica
- SE 002 - plast temno rjavega peščenega melja s prodniki
- SE 003 - plast svetlo rjavega meljastega peska
- SE 004 - plast temno rjavega meljastega peska - geološka podlaga

Kotanja SE 3

- SE 3/1 - temno siv meljasto zemljen zasip
- SE 3/2 - temno sivo rjav zemljen melj
- SE 3/3 - svetlo rjav ilovnat melj
- SE 3/4 - sivo rjav meljasto prodat zasip
- SE 3/5 - temno sivorjav meljast zasip

grobiščni jarek SE 27

- SE 27/1 - temno siv meljast nanos
- SE 27/2 - sivo rjavo zasutje
- SE 27/3 - svetlo rjavo ilovnato meljasto zasutje



27 Kotanja SE 3, presek P3, pogled proti jugu; M 1 : 20.

SE 27 = SE 24 (sl. 30)

Jarek, ki je bil dokumentiran le v preseku izkopnega polja, je izenačen z jarkom SE 24 in predstavlja njegovo nadaljevanje proti zahodu izven izkopnega polja.

SE 25 – jama

Jama ovalne oblike, velika 1,83 × 1,55 m, ohr. gl. 0,15 m, je bila vkopana v plast SE 002, 25 cm pod površino. Zapolnjena je bila s sivkasto rjavim prodatim meljem z drobcami oglja in odlomkom rimske lončenine. Jama je predstavljala zaključek jarka SE 24.

SE 26 – vzhodni krak grobiščnega jarka (sl. 31)

Jarek linearne oblike v tlorisu in nepravilno banjaste oblike v preseku, dokumentiran v dolžini 10,30 m, širok 0,70–1,14 m, ohr. gl. 0,28 m, je bil vkopan v plast SE 002, 25 cm pod površino. Jarek je potekal od V proti Z, kjer se je ob jami SE 25 ostro zaključil. Zapolnjen je bil z dvema različnima zasutjema; prvo je bilo rumenkasto rjav peščen melj (SE 26/1), ki je bil ohranjen le na južnem robu jarka, nadomestil pa ga je sivkasto rjav peščen melj (SE 26/2) z nekoliko več proda (vel. 2–6 cm). V obeh polnilih so se pojavljali drobcami oglja in drobcami keramike; v prvem polnilu je bilo 13 odlomkov rimske lončenine, v vrhnjem polnilu pa odlomek opeke.

Faza 2 – recentno/moderno obdobje

Jarek 7

Jarek 7 je bil dolg 44,62 m in širok med 1,54 in 0,45 m z ohranjeno globino 0,56 m. Potekal je tik ob magistralni cesti; morda gre za nadaljevanje jarka 6. Jarek je imel več zasutij, in sicer temno sivo rahlo zemljeno zasutje z recentnim odpadom in nekaj prodniki, debelimi 22 cm, ki ji je sledil blede rjav melj s prodniki, velikimi od 0,5 do 6 cm, debelimi 24 cm, in na dnu temno sivo meljasto prodato nasutje, debelo 10 cm. Morda gre za rimski obcestni jarek.

Geologija

Struga

Dokumentirana je bila v dolžini 6,12 m, v širini do 15,87 m in globini 0,47 m. Nadaljevala se je še izven obeh izkopnih polj proti severu in jugu. Vkopana je bila v temno rjav prod z meljem SE 004, zapolnjena s tremi različnimi polnili. Na vrhu je bila na vzhodnem robu temno sivo-rjava plast humusa (db. 0,12 m), verjetno ostanek preperelega debla drevesa (S/1). Pod vrhnjim polnilom je bila naložena plast svetlo rjavega ilovnatega melja, db. 0,22 m (S/2) z nekaj drobnimi prodniki, velikimi do 3 cm. Na dnu struge je bila plast rjavega ilovnatega melja, debela 0,28 m, z redkimi prodniki (S/3). V zasipu struge je bilo odkrito ostenje amfore.

Sektor 2 (severno ob magistralni cesti Ptuj–Slovenska Bistrica)

Faza 1 – rimsko obdobje

Jarek 1

Jarek, dolg do 163,80 m, širok od 0,55 do 1,30 m, ohr. gl. do 0,58 m, je bil vkopan v plast rjavega proda SE 004, 40 cm pod površino. Zapolnjen je bil z rumenkasto rjavim meljem (SE J1/1), svetlo rjavo sivkastim meljem (SE J1/2) ter z manjšimi in srednje velikimi prodniki, velikimi 3–8 cm v osrednjem delu (SE J1/3) (sl. 32).

Jarek 4

Jarek, dolg 188,43 m, širok od 0,55 do 0,80, ohr. gl. 0,58 m, je bil vkopan v plast rjavega proda SE 004, 40 cm pod površino. Polnilo jarka je bil črno-siv ilovnat zlepljen melj (J4/1), ki je proti dnu postajal bolj rjav (J4/2). V polnilu so bili še odlomek prazgodovinske lončenine in 8 odlomkov rimske lončenine ter 5 odlomkov železnih žebeljev (sl. 33).

Faza 2 – recentno obdobje

Jarek 2

Jarek, dolg do 186,97 m, širok od 0,80 do 1,20 m, ohr. gl. do 0,44 m, je bil vkopan v plast rjavega proda SE 004, 40 cm pod površino. Polnilo jarka so bile premešane plasti črnega humusnega melja (J2/1), rumenega peščenega proda (J2/2) in svetlo rumenkasto sivega melja (J2/3). Jarek je služil recentnim napeljavam za telefon in elektriko.

Jarek 3

Jarek, dolg do 187,26 m, širok 0,50–0,70 m, ohr. gl. do 0,46 m, je bil vkopan v plast rjavega proda SE 004, 40 cm pod površino. Polnilo je bil svetlo siv, rahlo ilovnat melj.

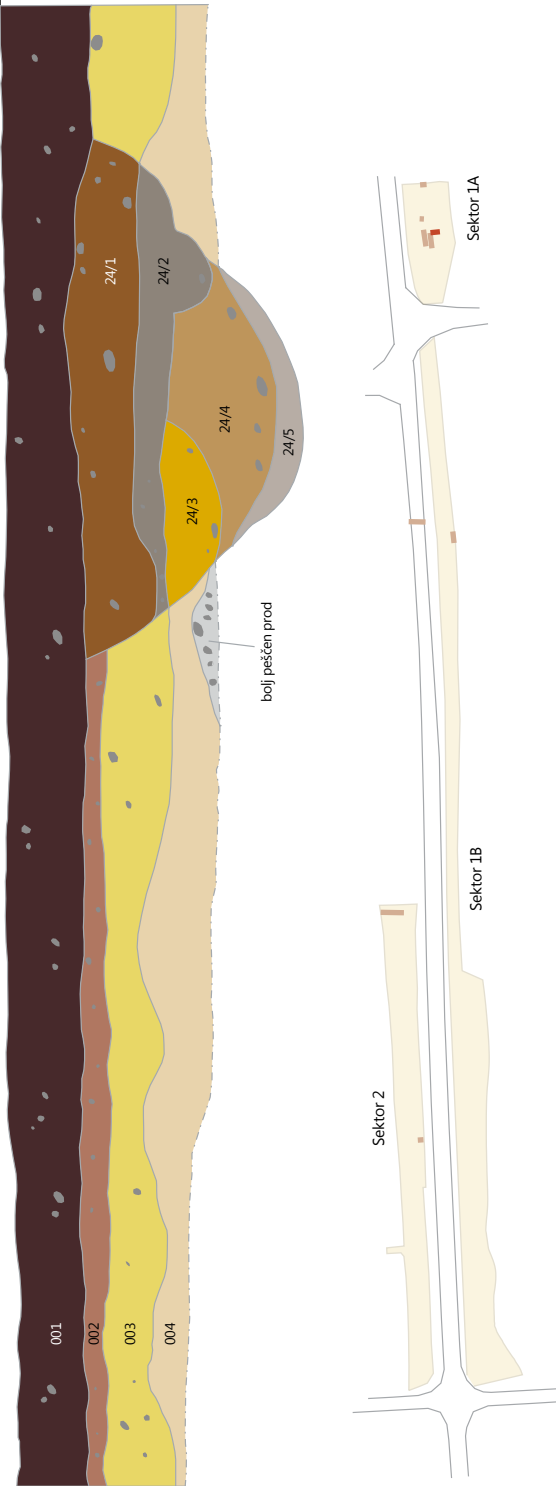
Sektor 3 (preseki čez nekdanjo magistralno cesto Ptuj–Slovenska Bistrica); P9 (sl. 34)

Plasti

SE P9/1A – siv, zbit peščen prod – nasutje cestišča
SE P9/1B – bel, trdno zbit, kredasto peščen lomljenec in prod – nasutje cestišča
SE P9/2 – svetlo rjavo sivkast droben peščen prod – nasutje cestišča
SE P9/3 – svetlo rjava zemljena plast z redkimi prodniki – nasutje cestišča
SE P9/4 – zbit, sivo svetlo rjav melj – nasutje cestišča
SE P9/5 – svetlo rjav, drobno prodat melj – nasutje cestišča
SE P9/6 – rumeno-rjav melj z večjimi prodniki – nasutje cestišča
SE P9/7 – temno siv zemljen prod z redkimi večjimi prodniki, velikimi do 4 cm – prvotno cestišče
SE P9/8 – temno rjav melj z drobnimi prodniki in redkimi večjimi prodniki, velikimi 1–2 cm – nasutje

- SE 001 - črno rjava humusna plast - ornica
 - SE 002 - plast temno rjavega peščenega melja s prodniki
 - SE 003 - plast svetlo rjavega meljastega peska
 - SE 004 - plast temno rjavega meljastega peska - geološka podlaga bolj peščen prod
- grobiščni jarek SE 24
- SE 24/1 - temno sivkasto rjav peščen melj
 - SE 24/2 - sivkasto rjav peščen melj
 - SE 24/3 - rumenkasto rjav peščen melj
 - SE 24/4 - svetlo rjava meljasta ilovica
 - SE 24/5 - svetlo rjavo siv peščno prodnat melj

z = 236,34



28 Grobiščni jarek SE 24, presek P4; M 1 : 20.

SE P9/9 – rjavo meljasto prodnato nasutje z večjimi oblicami, velikimi 6–11 cm – morda ostanek rimskega cestišča
 SE P9/10 – rjasto rjava drobnoprodnata izprana osnova
 SE P9/11 – rumeno-rjav melj z večjimi prodniki, velikimi 2–5 cm
 SE P9/12 – leča sipkega, svetlo rumenkasto rjavega mokrega melja
 SE P9/13 – rjav mivkast pesek
 SE P9/14 – siva prodnata peščena osnova (SE 004)
 SE P9/15 – rjav peščen prod



29 Grobiščni jarek SE 24, P4; presek čez jarek, pogled proti zahodu.



30 Pogled na grobiščna jarka SE 24 = SE 27; pogled proti zahodu.

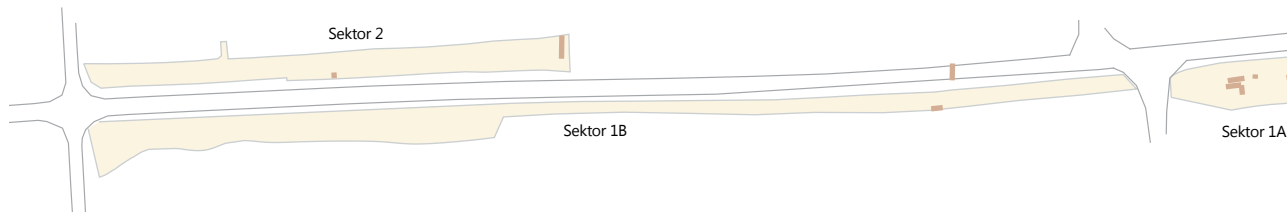
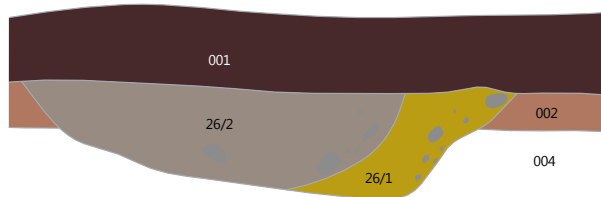
SE P9/16 – temno rjav melj s prodniki
 SE P9/17 – sivkasto rjav peščen melj z drobnimi prodniki
 SE P9/18 – rjav peščen prod

Zasutja jarkov

SE P9/A – sivo-rjav peščen melj
 SE P9/B – sivo-rjav melj z redkimi prodniki, velikimi 1–2 cm
 SE P9/C – temno sivo-rjav peščen melj
 SE P9/D – temno siv melj s prodniki, velikimi 1–4 cm
 SE P9/E – sivo-rjav meljast pesek
 SE P9/F – rjav meljast pesek
 SE P9/G – svetlo rjav meljast pesek
 SE P9/H – sivo-rjav meljast pesek s prodniki, velikimi 1–3 cm
 SE P9/I – temno siv meljast pesek s prodniki, velikimi 1–6 cm
 SE P9/J – temno siv droben pesek, velik 0,5–1 cm
 SE P9/K – sivo-rjav peščen melj s prodniki, velikimi 0,5–8 cm
 SE P9/L – rjasto rjav peščeni melj, posledica zacejanja, s prodniki, velikimi 0,5–8 cm
 SE P9/M – rjasto rjav peščen prod

grobiščni jarek SE 26

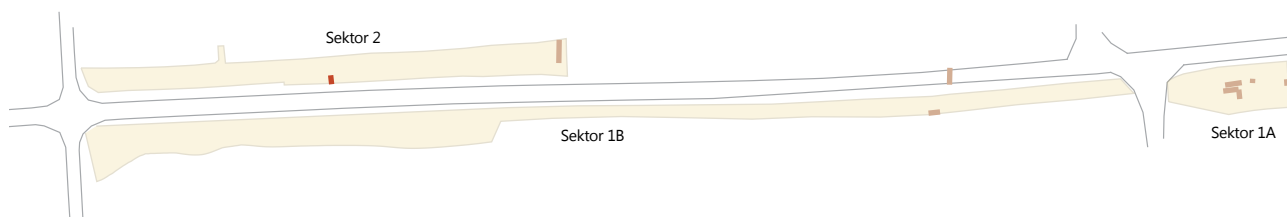
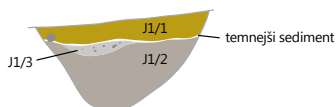
- SE 001 - črna rjava humusna plast - ornica
- SE 26/1 - rumenkasto rjav peščen melj
- SE 26/2 - sivkasto rjav peščen melj
- SE 002 - plast temno rjavega peščenega melja s prodniki



31 Grobiščni jarek SE 26, presek P5; M 1:20.

jarek 1

- SE J1/1 - rumenkasto rjav melj
- SE J1/3 - leča manjših prodnikov
- SE J1/2 - svetlo rjav sivkast melj

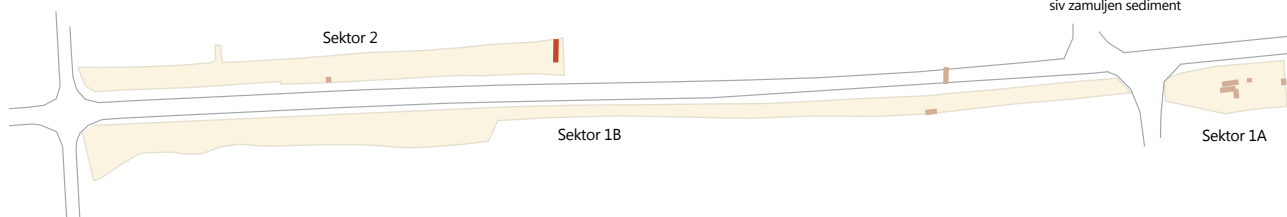
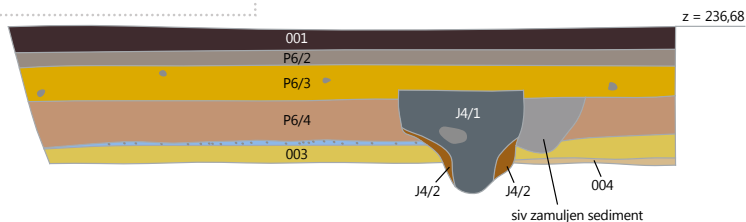


32 Jarek 1, presek P7; M 1:50.

- SE 001 - črna rjava humusna plast - ornica
- SE P6/2 - sivo ilovnato meljasta plast z drobcu oglja in recentne opeke
- SE P6/3 - rumeno rjava sivkasta plast z redkimi prodniki
- SE P6/4 - rjasto blede rjava meljasta plast
- SE 003 - rumeno rjava meljasta ilovnata plast - fluvialni sediment
- SE 004 - plast temno rjavega meljastega peska - geološka podlaga
- plast drobnih prodnikov v melju

jarek 4

- SE J4/1 - črna siv ilovnat melj
- SE J4/2 - rjav ilovnat melj



33 Jarek 4, presek P6; M 1:50.

- plasti
- SE P9/1A - siv zbit peščen prod - nasutje cestišča
 - SE P9/1B - bel trdno zbit kredasto peščen lomljenec in prod - nasutje cestišča
 - SE P9/2 - svetlo rjavo sivkast droben peščen prod - nasutje cestišča
 - SE P9/3 - svetlo rjava zemijena plast z redkimi prodniki - nasutje cestišča
 - SE P9/4 - zbit sivo svetlo rjav melj - nasutje cestišča
 - SE P9/5 - svetlo rjav drobno prodnat melj - nasutje cestišča
 - SE P9/6 - rumeno rjav melj z večjimi prodniki - nasutje cestišča
 - SE P9/7 - temno siv zemijen prod - prvotno cestišče
 - SE P9/8 - temno rjav prodnat melj
 - SE P9/9 - temno rjav peščen prod - morda ostanek rimskega cestišča
 - SE P9/10 - rjasto java drobnoprodната izprana osnova
 - SE P9/11 - rumeno rjavi melj
 - SE P9/12 - leča sipkega svetlo rumenkasto rjavega mokrega melja
 - SE P9/13 - rjav mivknat pesek
 - SE P9/14 - siva prodnata peščena osnova (SE 004)
 - SE P9/15 - rjav peščen prod
 - SE P9/16 - temno rjav melj s prodniki
 - SE P9/17 - sivkasto rjav peščen melj z drobnimi prodniki
 - SE P9/18 - rjav peščen prod
- zasutja jarkov
- SE P9/A - sivo rjav peščen melj
 - SE P9/B - sivo rjav melj
 - SE P9/C - temno sivo rjav peščeni melj
 - SE P9/D - temno siv melj, rimskodobno zasutje?
 - SE P9/E - sivo prav meljast pesek
 - SE P9/F - rjav meljast pesek
 - SE P9/G - svetlo rjav meljast pesek
 - SE P9/H - sivo rjav meljast pesek
 - SE P9/I - stemno siv meljast pesek
 - SE P9/J - temno siv droben pesek, rimskodobno zasutje?
 - SE P9/K - sivo rjav peščen melj, rimskodobno zasutje?
 - SE P9/L - rjasto rjav peščeni melj, posledica zacejanja, rimskodobno zasutje?
 - SE P9/M - rjasto rjav peščen prod



34 P9, presek čez magistralno cesto, sektor 3; M 1:50.

10 Katalog arheološkega gradiva

V katalogu predstavljamo izbor najdb z arheološkega najdišča Rimska cesta. Opis najdb delno sledi oblikovno-tehnološkem obrazcu, ki ga je predlagala M. Horvat (Horvat 1999). Predmeti so prikazani v merilu 1:2, razen kovinskih predmetov, ki so v merilu 1:1. Opis predmetov v katalogu vsebuje podatke o številu odlomkov keramike, načinu izdelave, podatke o sestavi lončarske mase, opis okrasa, velikost odlomka in mesto najdbe (SE, kv, globina je bila merjena od vrha površine), kakor tudi opis in število kovinskih in steklenih predmetov. Gradivo hrani Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož.

Kriteriji – masa (Horvat 1999, 16):

- zelo fina** - zrna v glineni masi so velikosti do 0,25 mm;
- fina** - zrna v glineni masi so velikosti 0,26–0,50 mm;
- drobna** - zrna v glineni masi so velikosti 0,51–2,00 mm;
- groba** - zrna v glineni masi so velikosti 2,01–3,00 mm;
- zelo groba** - zrna v glineni masi so večja od 3,01 mm.

Okrajšave

dl.	dolžina
v.	višina
š.	širina
pr.	premer
db.	debelina
gl.	globina
u.	ustje
d.	dno
SE	stratigrafska enota
kv.	kvadrant
inv. št.	inventarna številka

Vse mere so v centimetrih (cm).

Grob 1 (SE 1)

1 SE 1/4 ali SE 1/5, kv. P1, (gl. 70–80 cm), inv. št. 07RC001/01
Odlomek ustja in ostenja namizne čaše, izdelane na vretenu; žganje – oksidacijsko; masa – finoizrnat; površina – gladka; barva – rdečkasto rumena (7.5YR 7/6); pr. 9 cm, v. 1,3 cm, db. 0,2 cm.



2 SE 1/4 ali SE 1/5, kv. P1, (gl. 40–60 cm), inv. št. 07RC001/02

Dva odlomka ostenja namizne čaše gubanke, izdelane na vretenu; žganje – oksidacijsko; masa – finoizrnat; površina – gladka; barva – siva (7.5YR 6/1); dl. 5,1 cm, š. 2,3 cm, db. 0,3 cm.



3 SE 1/2, kv. P1, (gl. 50–60 cm), inv. št. 07RC001/03

Odlomek ustja z ostenjem namiznega krožnika, izdelanega v kalupu; žganje – oksidacijsko; masa – drobnozrnata; površina – groba in glajena; barva – rdečkasto rumena (7.5YR 6/8), rdečkasto rjav premaz na notranji površini (2.5YR 4/4); pr. 21,0 cm, v. 3,9 cm, db. 0,6 cm.

4 SE 1/2, kv. P1, (gl. 45 cm), inv. št. 07RC001/04

Odlomek ustja z ostenjem namiznega krožnika, izdelanega v kalupu; žganje – nepopolno oksidacijsko; masa – drobnozrnata; površina – groba in glajena; barva – rdečkasto rumena (7.5YR 6/6), rjav premaz na notranji površini (10YR 5/3); pr. 19,2 cm, v. 4,0 cm, db. 1,0 cm.

5 SE 1/2, kv. P1, (gl. 45 cm), inv. št. 07RC001/05

Odlomek ustja z ostenjem in dnem namiznega pladnja oziroma krožnika, izdelanega v kalupu; žganje – redukcijsko, v končni fazi oksidacijska atmosfera; masa – drobnozrnata; površina – groba in glajena; barva – rdečkasto rumena (7.5YR 6/6), sledi rdečkastega premaza na notranji površini (2.5YR 5/6); pr. u. 25,6 cm, pr. d. 19,6 cm, v. 4,5 cm, db. 0,9 cm.



6 SE 1/4 ali SE 1/5, kv. P1, (gl. 50–80 cm), inv. št. 07RC001/06

Odlomek ostenja kuhinjskega lonca, okrašenega z metličanjem (postrani), izdelanega na vretenu; žganje – nepopolno oksidacijsko; masa – grobozrnata; površina – groba in glajena; barva – svetlo rumenkasto rjava (10YR 6/4); dl. 6,4 cm, š. 5,3 cm, db. 0,9 cm.



7 SE 1/4 ali SE 1/5, kv. P1, (gl. 60–70 cm), inv. št. 07RC001/07

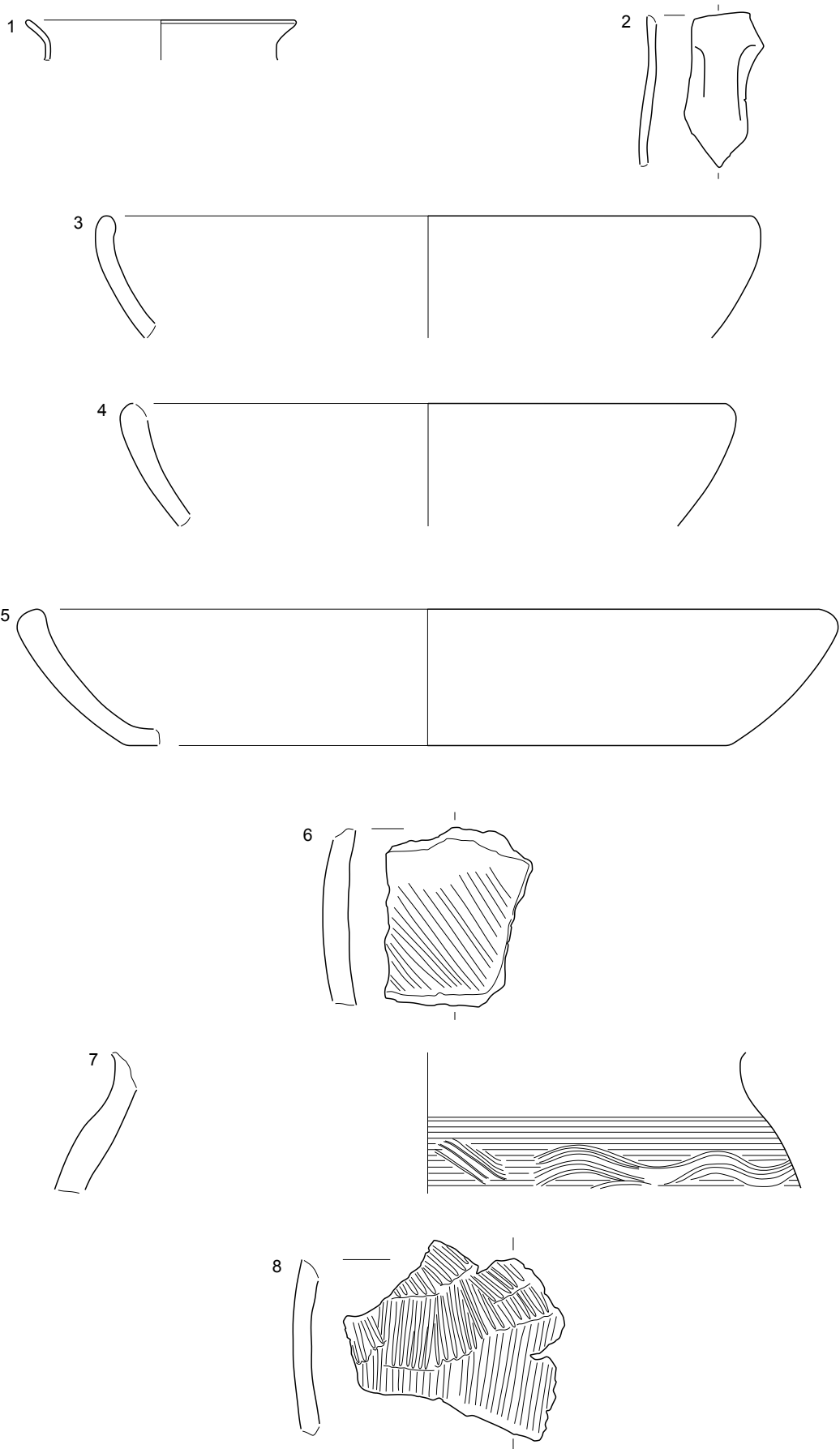
Odlomek ostenja kuhinjskega lonca, okrašenega z glavničanjem (vodoravno, motiv veččrtne valovnice), izdelanega na vretenu; žganje – zaporedno menjavanje oksidacijske in redukcijske atmosfere (tortica); masa – grobozrnata; površina – groba in glajena; barva – sivkasto rjava na zunanji površini (10YR 5/2), rdečkasto rumena na notranji površini (7.5YR 6/6); pr. ramena 22,0 cm, v. 4,4 cm, db. 1 cm.



8 SE 1/4 ali SE 1/5, kv. P1, (gl. 50–60 cm), inv. št. 07RC001/08

Odlomek ostenja kuhinjskega lonca, okrašenega z glavničanjem (nepravilno postrani), izdelanega na vretenu; žganje – nepopolno oksidacijsko; masa – grobozrnata; površina – groba in glajena; barva – svetlo rumenkasto rjava (10YR 6/4); dl. 7 cm, š. 5,7 cm, db. 0,7 cm.





1-8 SE 1, grob 1, merilo 1:2.

9 SE 1/2, kv. P1, (gl. 40–50 cm), inv. št. 07RC001/09

276 odlomkov ostenja večjega namiznega vrča za vodo, morda ritualno razbitega, izdelanega na vretenu; žganje – oksidacijsko; masa – finožrnata; površina – gladka; barva – svetlo siva (10YR 7/2); pr. 24,0 cm, v. 3,4 cm, db. 1,4 cm.

10 SE 1/1, kv. P1, (gl. 45 cm), inv. št. 07RC001/10

105 odlomkov verjetno ritualno razbite amfore, izdelane na vretenu; žganje – oksidacijsko; masa – finožrnata; površina – gladka; barva – rdečkasto rumena (7.5YR 6/6); pr. ob žlebu 28,4 cm, v. 11,4 cm, db. 1,7 cm. Amfora delno rekonstruirana.



11 SE 1/1, kv. P1, (gl. 45 cm), inv. št. 07RC001/11

Več odlomkov amfore Dressel 2–4, verjetno ritualno razbite (rekonstruirane, v spodnjem delu restavrirana), izdelane na vretenu; žganje – oksidacijsko; masa – finožrnata; površina – gladka; barva – rdečkasto rumena (5YR 6/8); pr. u. 13,2 cm, v. 95,8 cm, db. 1,7 cm.

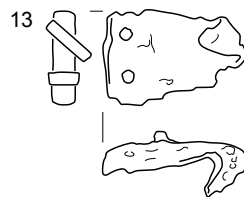
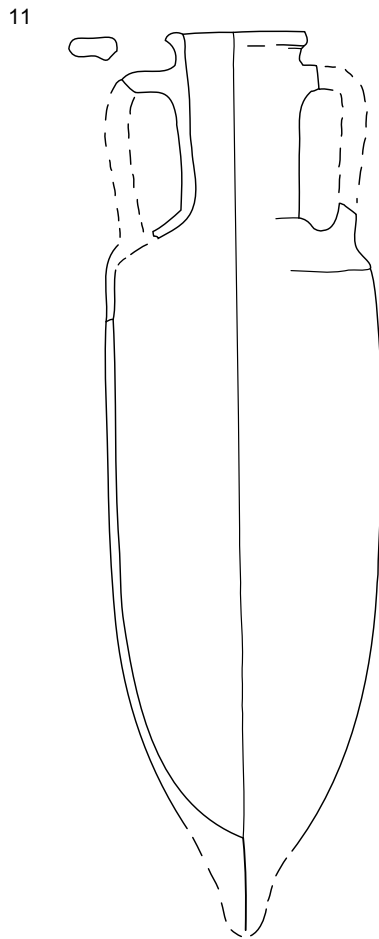
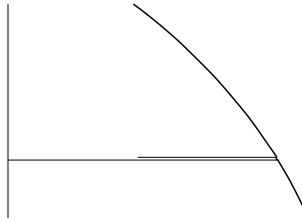
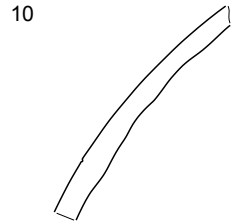


12 SE 1/4 ali SE 1/5, kv. P1, (gl. 70–80 cm), inv. št. 07RC001/12

Odlomki dna z ostenjem balzamarija iz svetlo zelenega stekla; pr. 3,8 cm, v. 1,4 cm, db. 0,4 cm. Ob balzamariju je bilo najdenih tudi 7 odlomkov staljenega stekla iste barve.

13 SE 1/1, kv. P1, (gl. 30–40 cm), inv. št. 07RC001/13

Odlomek železne pločevine ali okova z zakovicama; dl. 2,6 cm, š. 2 cm, db. 0,3 cm.



11 SE 1, grob 1, merilo 1:8; 9, 10, 12, 13 SE 1, grob 1, merilo 1:2.

14 SE 1/1, kv. P1, (gl. 30–45 cm), inv. št. 07RC001/14

Železni žbljički oz. zakovice, zakrivljeni s široko ali trikotno glavico; velikosti od 1,1 cm do 2 cm. V skupku je bilo najdenih 23 celih zakovic, 5 kap/glav ter 2 trna; le dve zakovici sta ravni.



15 SE 1/1, kv. P1, SV vogal, (gl. 30–45 cm), inv. št. 07RC001/15

Kovinski žblji s široko glavico ter votlega pravokotnega preseka; velikosti od 1,4 cm, do 4,5 cm. V skupku je bilo najdenih 7 celih žbljev in 8 trnov, trije zviti; več odlomkov je pritrjenih na sežgane kosti.



16 SE 1/1, kv. P1, na vrhu groba, (gl. 30–40 cm), inv. št. 07RC001/16

Železni in kovinski žblji s široko glavico, vsi ravni, kovinski žblji imajo pravokoten votel presek; velikosti od 2,3 cm do 6,4 cm. V skupku je bilo najdenih 14 celih žbljev (11 železnih, 3 kovinski) ter 15 trnov (8 železnih in 7 kovinskih).

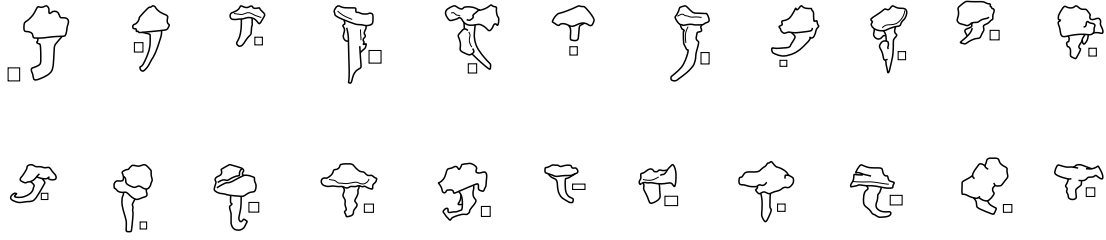
17 SE 1/1, kv. P1, na vrhu groba, (gl. 40–45 cm), inv. št. 07RC001/17

Železni žbljički oz. zakovice s široko ali trikotno glavico; velikosti od 1,7 cm do 2,9 cm. 5 zakovic je ukrivljenih. V skupku je bilo najdenih 18 celih zakovic oz. žbljičkov, 4 glave ter 3 trni. Morda del odlomkov iz kovine (trni so vsi votli, prav tako glavice, ki so bile pritrjene na votle trne).

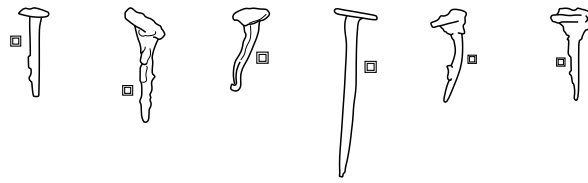
V grobu 1 so v plasti SE 1/4 ali SE 1/5 (gl. 40–70 cm) ležali tudi slabo ohranjeni odlomki železnih in kovinskih zakovic in žbljev, ki niso izrisani. Železnih zakovic z okroglo glavico in kratkim trnom je bilo 50 odlomkov (le 6 celih, ostale glavice), 12 železnih žbljev/zakovic z večjimi okroglimi glavami, 5 ravnih žbljev s trikotno glavico ter 101 trn. Le na 4 odlomkih so bili prisotni odlomki kosti. Izločili smo 57 kovinskih, pravokotnih in votlih trnov, 21 glav iz kovine, od tega je bila 1 trikotna. Na kar 46 odlomkih kovinskih žbljičkov so bile nataljene kosti. Skupaj je bilo najdenih 332 odlomkov železnih ali kovinskih žbljičkov oz. zakovic ter žbljev, od tega 142 železnih ali kovinskih glav inv. št. 07RC001/18.



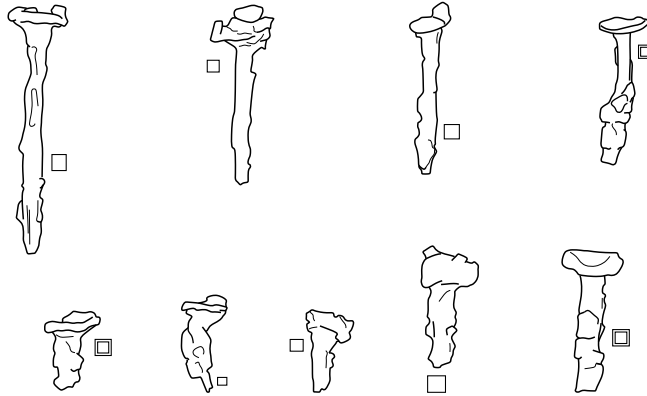
14



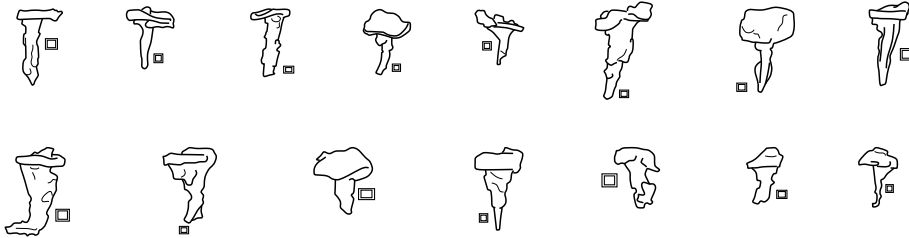
15



16



17



14-17 SE 1, grob 1, merilo 1:2.

Objekt 1 (SE 2)

18 SE 2/1, kv. P2, (gl. 75–85 cm), inv. št. 07RC002/01

Dva odlomka ustja z ostenjem kuhinjskega lonca, izdelanega na vretenu; žganje – redukcijsko; masa – grobozrnata; površina – groba; barva – zelo temno siva (10YR 3/1); pr. 13,8 cm, v. 2,5 cm, db. 0,6 cm.

19 SE 2/1, kv. P2, (gl. 75–85 cm), inv. št. 07RC00/02

Odlomek ostenja kuhinjskega lonca, okrašenega z metličanjem (nepravilno postrani), izdelano na vretenu; žganje – oksidacijsko; masa – drobozrnata; površina – groba in glajena; barva – rjavkasto rumena (10YR 6/6); dl. 6,2 cm, š. 6,9 cm, db. 0,8 cm.



20 SE 2/1, kv. P2, (gl. 75–85 cm), inv. št. 07RC002/03

47 odlomkov ostenja z ročajem amfore Dr. 6B, verjetno ritualno razbite, izdelane na vretenu; žganje – oksidacijsko; masa – finozrnata; površina – gladka; barva – rdečkasto rumena (7.5YR 6/6); ročaj dl. 7,7 cm, š. 3,4 cm, db. 3,2 cm; največji pr. 21,0 cm, v. 8,0 cm. Ročaj je ožgan.

21 SE 2/3, kv. P2, (gl. 75–85 cm), inv. št. 07RC002/04

Odlomek ustja s 105 odlomki ostenja amfore, verjetno ritualno razbite, izdelane na vretenu; žganje – oksidacijsko; masa – finozrnata; površina – gladka; barva – rdečkasto rumena (7.5YR 6/6); pr. u. 12,4 cm, v. 5,4 cm, db. 1 cm.



22 SE 2, kv. P1, (gl. 65 cm), inv. št. 07RC002/05

Odlomek železnega predmeta; dl. 2,5 cm, š. 1,6 cm, db. 0,2 cm. Ob predmetu je ležala tudi železna zakovica.

Jarka in plast

23 SE 27/3, kv. P2, (gl. 55 cm), inv. št. 07RC003/01

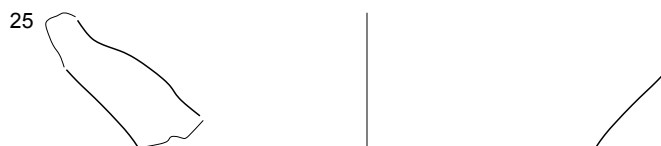
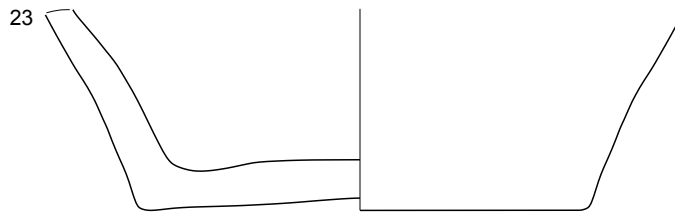
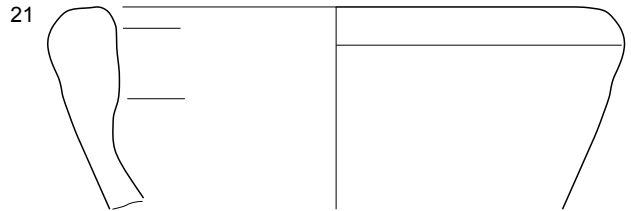
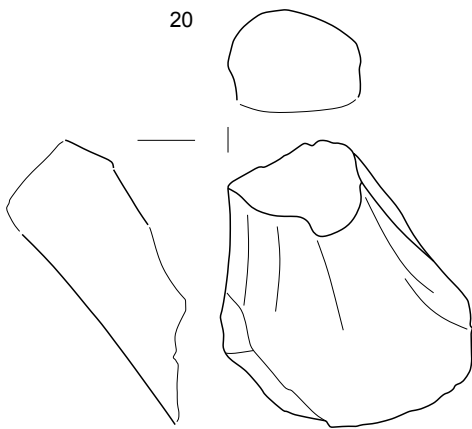
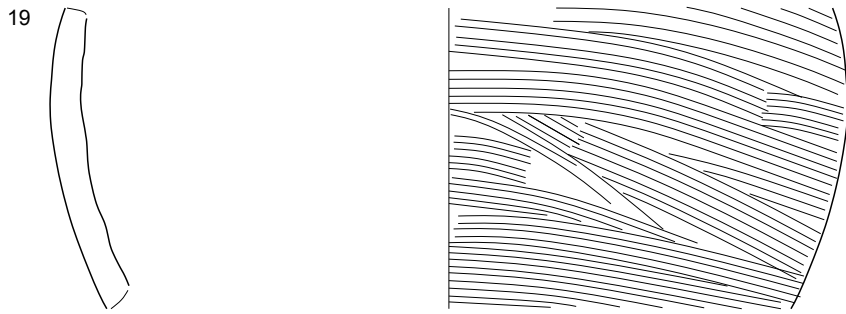
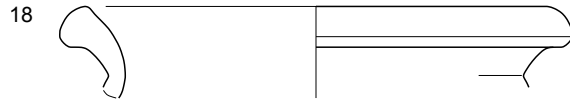
Odlomek dna z ostenjem kuhinjskega lonca, izdelanega na vretenu; žganje – nepopolno oksidacijsko; masa – grobozrnata; površina – groba in glajena; barva – svetlo rdečkasto rjava (5YR 6/4); pr. d. 11,6 cm, v. 5,3 cm, db. 1 cm.

24 SE 002, nad SE 27, kv. P2, (gl. 30 cm), inv. št. 07RC004/01

Odlomek dna kuhinjskega lonca, izdelanega na vretenu; žganje – nepopolno oksidacijsko; masa – grobozrnata; površina – groba in glajena; barva – rdečkasto rumena (5YR 6/6); pr. 13,0 cm, v. 1,1 cm, db. 1,1 cm.

25 SE 26, kv. P1, (gl. 50 cm), inv. št. 07RC005/01

Odlomek ostenja amfore, izdelane na vretenu; žganje – oksidacijsko; masa – finozrnata; površina – gladka; barva – rdečkasto rumena (5YR 6/6); pr. 15,8 cm, v. 3,6 cm, db. 1,8 cm.



18-22 SE 2, 23 SE 27/3, 24 SE 002, 25 SE 26, merilo 1:2.